

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права
Кафедра міжнародного європейського права
та порівняльного правознавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

«Міжнародно – правовий механізм боротьби з насильством проти жінок»

293 «Міжнародне право»

Студентки 4 курсу

Яни Твердохліб

групи П-91

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

Керівник: к.ю.н., асистент кафедри МЄППП _____

Швагер О.А.

Суми 2023

Твердохліб Я.В. Міжнародно – правовий механізм боротьби з насильством проти жінок

Актуальність. Незважаючи на те, що в сучасному міжнародному праві сформувався і утвердився принцип поваги до прав і свобод людини, жінки залишаються однією з найменш соціально захищених груп населення, яка все ще наражається в повсякденному житті рівного роду дискримінації, тим самим актуалізуючи тему захисту прав жінок.

Предметом дослідження є елементи міжнародного механізму забезпечення прав жінок, дослідження міжнародно – правових та регіональних актів, що стосуються захисту прав жінок.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини пов'язані безпосередньо із реалізацією міжнародно - правового механізму захисту прав жінок.

Метою роботи є дослідження питання реалізації міжнародного механізму захисту прав жінок, охарактеризувати основні порушення із якими стикаються жінки, та визначити які інструменти та способи захисту прав жінок закріплені на рівні міжнародних та регіональних документів.

Результатом проведення дослідження є підготовлена кваліфікаційна робота, яка включає в себе проаналізовану та відібрану актуальну інформацію щодо теми дослідження. Авторкою в результаті проведеного дослідження було висловлено пропозиції щодо шляхів удосконалення окремих елементів міжнародно – правового механізму захисту прав жінок:

- внести зміни до законодавства та національних політик, які допускають дискримінацію за ознакою статі, і привести їх у відповідність до міжнародного права прав людини;
- трансформувати дискримінаційні соціальні норми та шкідливі гендерні стереотипи в більш рівноправні соціальні структури та відносини влади для всіх статей;
- захищати та розширювати громадянський простір жінок-правозахисниць та феміністичних рухів;
- сприяти рівноправній участі жінок, чоловіків і людей різної гендерної ідентичності в громадянському, політичному, економічному, соціальному та культурному житті.

Ключові слова: права жінок, дискримінація, злочини проти жінок, насильство

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально –науковий інститут права
Кафедра міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____ В.М.Завгородня
“ ___ ” _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА
Спеціальність 293 «Міжнародне право»

студентці IV курсу, групи П-01

Твердохліб Яни Вікторівни

1. Тема роботи

затверджена наказом директора ННІ права від “ ___ ” _____ 20__ року
№ _____

2. Термін подання студентом закінченої роботи “ ___ ” _____ 20__ р.

3. Мета кваліфікаційної роботи _____

4. Об’єкт дослідження

5. Предмет дослідження

6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах

7. Орієнтовний план дипломної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

Розділ 1 _____

У розділі 1

Розділ 2 _____

У розділі 2

Розділ 3 _____

У розділі 3

8. Дата видачі завдання “___” _____ 20__ р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Швагер О.А.

Завдання до виконання одержав _____ Твердохліб Я.В.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
I. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ЖІНОК НА ЗАХИСТ ВІД НАСИЛЬСТВА	10
1.1 Поняття та зміст права жінок на захист	10
1.2. Права жінок на інформацію	22
1.3. Право на доступ до загальних та спеціальних служб підтримки	27
II ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖІНОК ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ ТА БОРОТЬБИ У ЦЬЙ СФЕРІ	31
2.1. Торгівля жінками	31
2.2. Сексуалізоване насильство під час війни	38
2.3. Кіберпереслідування жінок	49
III. СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК ТА БОРОТЬБИ З НАСИЛЬСТВОМ ПРОТИ ЖІНОК	56
3.1. Міжнародні документи в сфері боротьби з насильством проти жінок	56
3.2 Регіональні системи забезпечення та захисту прав жінок	63
3.3. Проблеми захисту прав жінок в Польщі.	77
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	88

ВСТУП

Актуальність теми. Незважаючи на те, що в сучасному міжнародному праві сформувався і утвердився принцип поваги до прав і свобод людини, жінки залишаються однією з найменш соціально захищених груп населення, яка все ще наражається на повсякденному житті рівного роду дискримінації, тим самим актуалізуючи тему захист прав жінок.

Права людини є основним мінімальним захистом, яким повинна мати можливість користуватися кожна людина. Але історично склалося так, що не всі люди однаково могли користуватися своїми правами та здійснювати їх. Результат – нерівне ставлення.

До основних прав людини належать право на життя без насильства та дискримінації; мати найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я, бути освіченим, мати власність, голосувати, і отримувати рівну заробітну плату. Але в усьому світі багато жінок і дівчат все ще стикаються з дискримінацією за ознакою статі та гендеру. Гендерна нерівність лежить в основі багатьох проблем, які непропорційно впливають на жінок і дівчат, таких як домашнє та сексуальне насильство, нижча оплата праці, відсутність доступу до освіти та неналежне медичне обслуговування.

Гендерна нерівність особливо помітна в місцях, де поширені жорстокі конфлікти, військові перевороти, переміщення та голод. Коли б і де б не сталася криза, насильство щодо жінок і дівчат зростає.

Незважаючи на величезні успіхи, яких за багато років досяг рух за права жінок, жінок і дівчат по всьому світу продовжують видавати заміж у ранньому віці або продавати для примусової праці та сексуального рабства. Їм відмовляють у доступі до освіти та до участі у справах держави. Деякі жінки та дівчатка знаходяться в осередках таких конфліктів, де згвалтування вважається одним із методів ведення війни. По всьому світу смертність при вагітності та пологах

невиправдано висока, причому жінкам відмовляють у праві самим вирішувати глибоко особисті питання.

Щодня в кожній країні світу жінки стикаються з дискримінацією та нерівністю. Вони стикаються з насильством, жорстоким поведінням і нерівним ставленням вдома, на роботі та в ширшому середовищі – їм відмовляють у можливості навчатися, заробляти та керувати.

Мільйони жінок у кризових умовах живуть у небезпеці. Вони щодня стикаються з ризиками для свого здоров'я, безпеки та обмеженим доступом до медичного обслуговування та соціальних послуг. Для вагітних жінок, які не мають необхідного догляду за репродуктивним і материнським здоров'ям, пологи можуть закінчитися трагедією; і, за жорстокою іронією долі, позбавлені волі на всіх рівнях, ризик небажаної вагітності для жінок різко зростає в момент, коли це найбільш загрозово.

Для тих, хто тікає із зон конфлікту, загроза гендерного насильства є великою. Насильство з боку інтимного партнера, сексуальна експлуатація, жорстоке поведіння та домагання є сумною реальністю для багатьох жінок, які пересуваються, так само як і перспектива стати мішенню торговців людьми. Згвалтування також є однією з потворних реалій війни, настільки ж нищівною, як будь-яка куля чи бомба.

У часи кризи тяжке становище жінок і дівчат погіршується глибокою та довготривалою нерівністю. Незважаючи на їх критично важливу роль у громадах і як перших служб реагування, жінок утримують від лідерських ролей у процесах розбудови миру та продовжують не допускати до кімнат, де приймаються рішення щодо їхніх потреб.

Жінки становлять більшість тих, хто живе в бідності. Вони мають менше ресурсів, менше влади та менше впливу порівняно з чоловіками, і можуть відчувати подальшу нерівність через свій клас, етнічну приналежність, вік, а також релігійний та інший фундаменталізм.

Рівність і недискримінація є одними із основних принципів в механізмі захисту прав людини; до кожного потрібно ставитися однаково, незалежно від

його статусу. Крім того, гендерна рівність є важливою для досягнення мирних суспільств із повним людським потенціалом і сталим розвитком. Досягнення рівності між статями та усунення всіх форм дискримінації за ознакою статі є основними правами людини та цінностями Організації Об'єднаних Націй, закріпленими в кількох ключових документах з прав людини.

Основна мета роботи – дослідити питання реалізації міжнародного механізму захисту прав жінок, охарактеризувати основні порушення із якими стикаються жінки, та визначити які інструменти та способи захисту прав жінок закріплені на рівні міжнародних та регіональних документів.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі завдання:

- з'ясувати основний зміст поняття «права жінок» в міжнародній системі прав людини;
- дослідити передумови та причини виникнення дискримінації, її форми;
- надати характеристику окремим видам правопорушень щодо прав жінок і методам й способи боротьби із ними;
- проаналізувати порядок реалізації права на доступ до загальних та спеціальних служб підтримку;
- провести порівняльний аналіз окремих регіональних систем захисту прав людини в частині захисту прав жінок;
- сформулювати пропозиції та надати рекомендації щодо удосконалення окремих елементів міжнародно – правового механізму захисту прав жінок.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини пов'язані безпосередньо із реалізацією міжнародно - правового механізму захисту прав жінок.

Предмет дослідження становлять елементи міжнародного механізму забезпечення прав жінок, дослідження міжнародно – правових та регіональних актів, що стосуються захисту прав жінок.

Методологічна основа дослідження. З метою найбільш повного та об'єктивного вивчення категорій, що були розглянуті у дослідженні були

використані метод системного аналізу та логіко-семантичний метод (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3), порівняльно – правовий метод, за допомогою якого було порівняно окремі регіональні системи захисту прав жінок (підрозділ 3.2), та формально – юридичний метод, за допомогою якого було проаналізовано акти, які регламентують заборону дискримінації щодо жінок (підрозділ 3.1)

Питанням забезпечення і захисту прав жінок присвячена велика кількість наукових праць, як вітчизняних авторів, так і зарубіжних дослідників. Тут варто відзначити, насамперед, роботи Р. Кук, Г.Христова, М.Дженіс, Н. Оніщенко, К. Чижмарь.

Апробація результатів дослідження. Кваліфікаційна робота виконана в рамках прикладного наукового дослідження «Механізми суспільної солідаризації в умовах криз: історичний досвід та виклики сучасності» (державний реєстраційний номер 0123U101851). Результати дослідження оприлюднені та обговорювалися на всеукраїнських та міжнародних конференціях: Твердохліб Я.В. Організаційно-правові засоби боротьби з торгівлею жінками в світлі нової міграційної політики ЄС. *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 18–19 травня 2023 року) / редколегія: проф. А. М. Куліш, В. В. Миргород-Карпова, А. В. Стеблянко. – Суми : Сумський державний університет, 2023. 361 с. С. 90-94*

Структура роботи: Робота складається з трьох розділів, які включають в себе підрозділи, вступу, висновку і списку використаних джерел із 133 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 96 сторінок.

1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ЖІНОК НА ЗАХИСТ ВІД НАСИЛЬСТВА

1.1 Поняття та зміст права жінок на захист

Загальна декларація прав людини 1948 року стверджує, що всі люди «народжуються вільними та рівними у своїй гідності та правах». Тому всі люди мають право на свободу, гідність і рівні права, незалежно від статі. Проте щодня в усьому світі жінки та дівчата все ще стикаються з дискримінацією та серйозними порушеннями цих прав людини.

Права людини — це права, надані нам лише тому, що ми існуємо як люди. Вони не залежать, наприклад, від статі, національності, кольору шкіри чи релігії. Іншими словами, вони універсальні: стосуються всіх людей. Ці права людини варіюються від фундаментального права на життя до прав на їжу, здоров'я, роботу, освіту та свободу.

Жінки – люди, тому жінки та дівчата мають однакові фундаментальні права, такі як освіта, життя без насильства, справедлива оплата праці чи право голосу. Проте в усьому світі є багато людей, яких позбавляють прав людини, на які вони мають право, просто тому, що вони жінки та дівчата. Жодна країна світу ще не досягла гендерної справедливості. У багатьох місцях жінки ризикують своїм життям, відстоюючи свої права. Насильство над жінками є одним із найпоширеніших порушень прав людини. Це загроза здоров'ю жінок – а також здоров'ю їхніх дітей – що обмежує їхню участь у житті суспільства, а також їхні можливості в житті. Насильство над жінками та дівчатами широко поширене в усьому світі, і його можна зустріти в усіх соціальних класах, незалежно від того, чи є вони економічно заможними чи ні [1].

Як говорить тепер відома приказка, «права жінок – це права людини». Тобто жінки мають усі ці права. Проте майже скрізь у світі жінкам і дівчатам все ще відмовляють у них, часто просто через їхню стать.

Завоювання прав для жінок — це більше, ніж надання можливостей будь-якій окремій жінці чи дівчині; це також зміна того, як працюють країни та спільноти. Це передбачає зміну законів і політики, завоювання сердець і розумів і інвестування в сильні жіночі організації та рухи.

Глобальний фонд для жінок існує, щоб підтримувати невтомні та сміливі зусилля жіночих груп, які щодня працюють над захистом прав жінок і дівчат. Ці групи працюють над тим, щоб жінки могли володіти власністю, голосувати, балотуватися на посади, отримувати справедливу зарплату та жити без насильства, включаючи домашнє насильство, сексуальне насильство та шкідливі практики, такі як калічення жіночих статевих органів [2].

Права жінки охоплюють всі аспекти життя – здоров'я, освіту, участь у політиці, економічний добробут, свободу від насильства і т.д. Жінки мають право на повне і рівне здійснення всіх своїх прав людини і свобод від усіх форм дискримінації – це має важливе значення для реалізації прав людини, досягнення миру та безпеки, сталого розвитку.

І все ж таки серйозні порушення зберігаються сьогодні майже в кожному регіоні світу, і прогрес у вирішенні цього питання є неприйнятно повільним, особливо для найбільш маргіналізованих жінок. Дискримінація, закріплена у законодавчих актах, зберігається у багатьох країнах. Жінки не беруть участь у політичному житті на рівних із чоловіками. Вони стикаються з кричущою дискримінацією на ринках праці та у доступі до економічних прав. Численні форми насильства, прямо спрямовані проти жінок, позбавляють їх прав і надто часто навіть життя. У деяких регіонах зберігається неприйнятно високий рівень материнської смертності [3].

Недискримінація та рівність між жінками та чоловіками є ключовими принципами права в галузі прав людини. Як Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, так і Міжнародний пакт про економічні, соціальні та

культурні права, забороняють дискримінацію за ознакою статі та гарантують жінкам та чоловікам рівність у здійсненні прав, закріплених у цих пактах. Стаття 26 Міжнародного пакту про цивільні та політичні права також передбачає рівність перед законом і право на рівний захист закону.

Дискримінація та нерівність здатні набувати різних форм. Дискримінація може бути наслідком положень, що створюють дискримінацію де-юре або безпосередньо носять дискримінаційний характер: такі закони або політика, що встановлюють обмеження, преференції або диференційований статус для певних груп населення – наприклад, які забороняють жінкам керувати транспортними засобами, володіти землею чи успадковувати майно [4, с. 31].

Поступово те, що було задумано як «природний порядок» між статями, позначений ієрархією між чоловіками — вищими істотами — і жінками — нижчими, — стало розглядатися як дискримінація жінок. Були визначені та заборонені різні форми дискримінації. Першим було визнано пряму дискримінацію, тобто дискримінацію жінок лише на підставі того, що вони жінки, а не чоловіки. Прикладом такої прямої дискримінації є відмова надати жінкам право голосу. Інші приклади включали відсутність доступу до вищої освіти чи певних професій, як це було часто навіть у 1950-х чи 1960-х роках у багатьох індустріальних країнах. Таку пряму дискримінацію в основному викорінено в багатьох правових системах; проте юридичне підпорядкування жінок їхнім чоловікам, часто ґрунтуючись на звичаях чи релігії, все ще спостерігається в деяких країнах, особливо в тих, де плюралістична правова система [5, с.25].

Однак друга, більш витончена форма дискримінації, тобто непряма дискримінація, відіграє величезну роль, і її набагато важче виявити та подолати. Непряма дискримінація має місце, коли, здавалося б, гендерно нейтральна норма на практиці дискримінує жінок без об'єктивного виправдання. Комітет по ліквідації дискримінації у відношенні жінок зазначив, що «Більше того, непряма дискримінація може посилити існуючу нерівність через нездатність визнати структурні та історичні закономірності дискримінації

та нерівних владних відносин між жінками та чоловіками». Наприклад, якщо вакансії (або посади високого рівня) на державній службі чи в приватному секторі рекламуються та пропонуються лише як посади на повний робочий день, це вплине на набагато більшу кількість жінок, ніж чоловіків. Жінки будуть виключені з цих можливостей, оскільки багато з них, як правило, працюють неповний робочий день, незалежно від того, чи хочуть вони, через нерівний розподіл домашніх обов'язків і обов'язків по догляду, недостатність або відсутність закладів по догляду за дітьми та по догляду за інвалідами або іншими членами сім'ї, які потребують допомоги та догляду.

Третя форма дискримінації - це міжсекторальна дискримінація. Це відбувається, коли жінка зазнає дискримінації не лише за ознакою статі, але й через інші критерії, що характеризують її особистість чи ситуацію, наприклад, вона є іноземкою, жінкою-мігранткою, жінкою з інвалідністю чи релігійною приналежністю, етнічної або сексуальної меншини [6]. Боротьба з непрямыми та перехресними дискримінаціями все ще дуже складна. Це тому, що (більшість) людей, включаючи роботодавців, викладачів, суддів та соціальні служби, серед інших, не усвідомлюють власних упереджень. Крім того, більшість систем правосуддя (поки що) не здатні вирішувати складність цих питань у гендерно-компетентний спосіб. Існуючий правопорядок і процесуальні правила часто змушують жінок, які зазнають дискримінації, вибирати боротьбу з расовою або сексистською дискримінацією, але не з обома одночасно, в одній судовій справі. Правові шляхи, правила процедури, санкції та відшкодування часто відрізняються залежно від підстав дискримінації, на які посилається, без визнання їх взаємозв'язку.

У країнах, що перебувають у конфлікті, фізичне та сексуальне насильство використовувалося проти жінок і дівчат як зброя війни, а також для відновлення чоловічого панування, і його застосування дедалі зростає [7, р.44].

Жінки-мігрантки наражаються на ще більший ризик, ніж жінки-громадянки країни через свій статус мігрантки, а також через інші характеристики (наприклад, рівень освіти, володіння мовою). Зокрема, якщо

вони є мігрантами без документів, ризик піддатися насильству високий, і вони не можуть захистити себе через страх депортації, якщо вони повідомлять поліції чи соціальним службам про скоєні проти них злочини. Проте жінки все більше мігрують у пошуках кращого життя та/або щоб уникнути бідності та конфліктів, а також від погіршення навколишнього середовища та умов життя через зміну клімату. Втягування в усілякі форми трудової експлуатації в промисловості, сільському господарстві та секс-індустрії є кульмінацією гендерного насильства та жорстокого поводження з жінками та дівчатами. [8].

Основними проблемами гендерної нерівності, пов'язаними з міграційним статусом в ЄС, є:

- участь у ринку праці, декваліфікація та неформальна економіка;
- возз'єднання сім'ї;
- міжнародний захист;
- гендерне насильство

Жінки-мігрантки мають більше шансів бути безробітними або економічно неактивними, ніж будь-яка інша група на ринку праці ЄС. Участь жінок-мігранток на ринку праці, однак, суттєво відрізняється, якщо взяти до уваги причину міграції. Жінки, які мігрують із сімейних причин, мають у середньому нижчий рівень зайнятості, ніж жінки, які прибувають на навчання чи роботу. Рівень зайнятості жінок-біженок становить приблизно 45 %, тоді як рівень зайнятості чоловіків-біженців становить у середньому 62 %. Деякі дослідження свідчать про те, що рівень безробіття особливо високий серед жінок з країн, де рівень зайнятості серед жінок дуже низький. Сегрегація праці та розбіжності в оплаті праці поширені серед усіх професійних груп.

Висококваліфіковані жінки-мігрантки стикаються зі значними перешкодами під час доступу до ринку праці ЄС. Схеми прийому, розроблені для залучення висококваліфікованих робітників-мігрантів, часто не враховують гендерні ознаки, що спричиняє згубні наслідки для жінок. Наприклад, у схемах вступу зазвичай пріоритетні професії, пов'язані з виробничими секторами (такими як ІКТ, інженерія та фінанси), де жінки менш представлені, ніж

чоловіки. Соціальна ізоляція та низька участь на ринку праці можуть спричинити збільшення обов'язків по дому та догляду за дітьми для жінок, що може ще більше зменшити їх працевлаштування.

Процес возз'єднання сім'ї породжує низку проблем, пов'язаних із статтю, які потенційно є більш згубними для жінок, ніж для чоловіків. Наприклад, деякі умови для возз'єднання сім'ї, запроваджені державами-членами, викликають особливе занепокоєння для низькокваліфікованих мігрантів і особливо жінок-мігрантів. Витрати на інтеграційні курси та тести, які в деяких державах-членах не надаються безкоштовно, можуть становити значну проблему, тоді як участь у програмах інтеграції під час узгодження сімейних обов'язків може спричинити труднощі. Рівень ресурсів (дохід і/або житло), необхідний для отримання права на возз'єднання сім'ї, може бути не вигідним для жінок-мігрантів, які хочуть возз'єднатися зі своїми сім'ями, оскільки вони, як правило, мають нижчі доходи, ніж чоловіки-мігранти.

Законодавство та політика ЄС щодо надання притулку та біженців визнає жінок-шукачів притулку та біженок такими, що мають особливі потреби та реакцію захисту через підвищену вразливість, з якою деякі з них можуть зіткнутися. Наприклад, деякі можуть подорожувати самі або з дітьми; бути вагітною або годувати грудьми; бути людьми похилого віку або підлітками. Вони піддаються підвищеному ризику насильства за статтю, включаючи торгівлю людьми з метою сексуальної експлуатації та примусовий шлюб. Вони можуть мати труднощі з доступом до медичної допомоги та допоміжних послуг або не мають фінансових можливостей, професійної кваліфікації чи підтримки сім'ї – фактори, які посилюють уразливість жінок-шукачів притулку та біженок.

Жінки-мігрантки можуть бути дуже вразливими до експлуатації та насильства. Гендерне насильство може бути як причиною міграції – під час втечі від війни та конфлікту, під час яких нерівні відносини влади роблять жінок уразливими – так і ризиком, з яким жінки-мігрантки, біженки та шукачі притулку можуть зіткнутися під час своєї подорожі. Наприклад, систематичний огляд поширеності сексуального насильства серед жінок-біженок на глобальному рівні

показує, що зґвалтування було формою сексуального насильства, про яку повідомлялося найчастіше, причому жінки були основними жертвами на всіх етапах подорожі, а особливо, коли вони ще перебували в країні походження.

Агентство Європейського Союзу з фундаментальних прав (FRA) зазначає, що жінки-мігрантки в уразливому становищі – особливо жінки-мігрантки, які подорожують самі, або дівчата-підлітки – знаходяться під загрозою раннього та примусового шлюбу, сексуальних зв'язків, зґвалтувань, сексуальних домагань та фізичного нападу. Після того, як вони потрапляють до країн-членів ЄС, жінки піддаються підвищеному ризику сексуального та гендерного насильства в центрах прийому або закладах для біженців першої та другої черги. За даними Європейської мережі жінок-мігранток (ENOMW), бар'єри в працевлаштуванні, правовий статус, обмежений доступ до звітності, правосуддя та захисту, обмежене знання місцевої мови та відсутність соціальних мереж роблять жінок-мігранток особливо вразливими до інших форми гендерного насильства, у тому числі його крайня форма – феміцид [9].

У всіх країнах, незалежно від того, перебувають вони в конфлікті чи ні, було доведено, що гендерне насильство зросло під час пандемії, а карантин загострив домашнє насильство, включно з жінками-біженками в таборах [10]. Також зростає гендерне насильство в школі. Зростає занепокоєння щодо гендерного насильства в публічній сфері, а також у кіберпросторі, яке також непропорційно впливає на дівчат і жінок. Жінки в політиці зазнають кількох форм насильства – фізичного, сексуального та психологічного – часто з боку своїх колег. Вони також набагато частіше, ніж чоловіки, стають об'єктами сексистських висловлювань і ненависті, а також погроз насильства в кіберпросторі, включаючи погрози вбивством і погрози сексуального насильства. Нещодавно було засуджено насильство щодо жінок у системах охорони здоров'я, зокрема щодо вагітних жінок, жінок, які народжують дитину, або жінок, які роблять аборт [11].

Незважаючи на більш прогресивні закони та програми в багатьох сферах, а також національні та міжнародні норми, постанови та плани дій, на практиці

ситуація змінюється дуже повільно. Жінки все ще виключені або недостатньо представлені на керівних посадах у політиці та економіці, вони все ще отримують недостатню платню, перевантажені роботою та надмірно піддаються насильству з боку чоловіків. Стійкі стереотипи щодо чоловічих і жіночих ролей і завдань зберігають розподіл праці, обмежуючи сфери та види діяльності, відкриті для жінок і дівчат, і обмежують їхній доступ до влади, економічної та особистої автономії. Стереотипи закріплюють, наприклад, дуже нерівний розподіл догляду та домашньої роботи і домінування чоловіків у публічній сфері. Вони також обумовлюють доступність та якість медичного обслуговування [12, с. 393]. Численні релігійні організації (католицькі, протестантські, мусульманські) та деякі держави пропагують регресивний погляд на «сім'ю», визнаючи лише законний шлюб між чоловіком і жінкою, виступаючи проти розлучення, самотнього батьківства, одностатевих союзів та абортів, серед іншого, таким чином цементуючи розподіл праці під релігійною аргументацією та оспорує економічну автономію жінок [13].

До прикладу, права жінок в Ірані суворо обмежені, аж до того, що жінкам навіть заборонено дивитися чоловічі спортивні змагання на стадіонах. Заборона на участь жінок у спортивних стадіонах є символом репресій проти жінок по всій країні. Жінки стикаються з серйозною дискримінацією в таких питаннях, як шлюб, розлучення та опіка над дітьми. Жінок відправляли у в'язницю за публічні виступи на користь рівних прав жінок. Оскільки уряд хоче, щоб населення Ірану зростало, він навіть намагається заборонити добровільні медичні процедури, які жінки можуть пройти, щоб уникнути вагітності. І це лише початок.

Жінки в Ірані змушені носити хіджаб, хустку, яку носять деякі мусульманки, у громадських місцях. Це стосується навіть молодших школярок, які повинні носити головний убір для відвідування початкової школи. Крім того, заміжні жінки не можуть навіть виїхати з країни без дозволу чоловіка.

Іран – не єдина країна, яка дискримінує жінок у спорті. Саудівська Аравія навіть не дозволяє дівчатам у державних школах відвідувати заняття з фітнесу, країна забороняє саудівським жінкам дивитися, як чоловіки грають у футбол на

стадіонах. Для тих, хто наполягає на змінах у регіоні Близького Сходу, є багато роботи для покращення життя жінок [14].

В Україні також поширена гендерна дискримінація. Гендерні норми вузько визначені традиційними, патріархальними поглядами та цінностями, підкріпленими ЗМІ та шкільними програмами. Конфлікт, що триває на сході України, поглибив гендерні стереотипи, які наголошують на чоловіках як на захисниках і героях, а на жінках як на турботливих прихильницях, і обмежив участь жінок у вирішенні конфліктів.

Як уряд, так і партнери з розвитку постійно недостатньо інвестують у гендерну рівність або в програми, спрямовані на роль жінок в управлінні, економіці чи мирі та безпеці.

Постійна гендерна нерівність в економічних можливостях і дискримінація обмежують доступ жінок до роботи та доходів, посилюють гендерні розриви у працевлаштуванні та просуванні по службі, а також призводять до горизонтальної та вертикальної професійної гендерної сегрегації на ринку праці. Жінки зосереджені в традиційно «жіночих» професійних сферах, таких як освіта, охорона здоров'я та соціальне забезпечення, державне управління, адміністративні та допоміжні послуги, з, згодом, нижчими рівнями винагороди. Вертикальна сегрегація призводить до того, що жінки переважно займають нижчі посади: чоловіки переважають серед топ-менеджерів, як у державному, так і в приватному секторах економіки. Жінки складають більшість у догляді та хатній роботі, з обмеженим контролем над активами та виробничими ресурсами.

На сьогоднішній день проблема підтримки жінок, які стикаються з комплексною дискримінацією, недостатньо розповсюджена, особливо якщо вони літні, з обмеженими можливостями, етнічними меншинами або внутрішньо переміщеними особами внаслідок збройного конфлікту.

Гендерне насильство є постійним в Україні, 90% випадків насильства по відношенню до жінок. Політична нестабільність і конфлікти мали значний негативний вплив на гендерну рівність і становище жінок у країні.

Понад 1,5 мільйона людей – дві третини з яких жінки та діти – стали внутрішньо переміщеними особами після конфлікту та страждають від обмежень у доступі до медичної допомоги, житла та роботи. Це серйозно вплинуло на соціальну згуртованість, безпеку громади та стійкість уразливих груп, таких як внутрішньо переміщені особи, з особливо негативним впливом на жінок.

Відсутність доступу до соціальних послуг і послуг з догляду за дітьми та обмежені ресурси громади роблять внутрішньо переміщених і місцевих жінок значною мірою відповідальними за догляд за дітьми, інвалідами та літніми членами родини, і їм важче знайти роботу[15]

Кожен повинен мати можливість приймати рішення щодо свого тіла. Кожна жінка та дівчина має сексуальні та репродуктивні права. Це означає, що вони мають право на рівний доступ до медичних послуг, таких як контрацепція та безпечні аборти, право вибирати, коли і з ким вони одружуються, а також вирішувати, чи хочуть вони мати дітей, і якщо так, то скільки.

Жінки повинні мати можливість жити, не боячись насильства за статтю, включаючи зґвалтування та інше сексуальне насильство, калічення жіночих статевих органів, примусовий шлюб, примусову вагітність, примусовий аборт або примусову стерилізацію.

Але попереду ще довгий шлях, поки всі жінки зможуть користуватися цими правами. Наприклад, багато жінок і дівчат у всьому світі все ще не мають доступу до безпечних і законних абортів. У кількох країнах люди, які хочуть або мають припинити вагітність, часто змушені робити неможливий вибір: ризикувати своїм життям або йти у в'язницю[16].

Дискримінація жінок є суттєвим фактором великої кількості смертей і ускладнень, пов'язаних з вагітністю та пологами. Неспроможність надати послуги з охорони здоров'я матерів часто відображає низький пріоритет, який надається особливим потребам жінок у розподілі ресурсів. Материнської смертності та захворюваності можна значною мірою уникнути шляхом надання послуг з репродуктивного здоров'я, включаючи контрацепцію, безпечні аборти, а також основну та невідкладну акушерську допомогу. Найбільш очевидним

правом людини, яке порушується смертю під час вагітності чи пологів, якої можна уникнути, є фундаментальне право жінки на саме життя. Можна стверджувати, що основним мінімальним змістом зобов'язань урядів згідно з міжнародними інструментами прав людини є забезпечення доступу до доступних якісних медичних послуг, які б запобігли материнській смертності.

В Індонезії уряд, як виявилось, порушив свою основну відповідальність за надання безпечних послуг з охорони здоров'я матерів: він пояснив високий рівень материнської смертності пологами традиційними акушерами, які становлять майже 64% від загальної кількості. У звіті пояснюється, що багато жінок віддають перевагу домашнім пологам «через зручність, низьку вартість і гнучкі умови оплати, пропонований догляд і комфортну атмосферу, яка панує під час пологів вдома». Але можна сперечатися, що «перевага клієнта» не повинна звільняти уряд від його обов'язку поважати, захищати та виконувати право жінок на життя.

У той час як випадок Азербайджану є ілюстрацією порушення права на доступні послуги, у Домініканській Республіці виявилось порушення права на якість обслуговування. Фактичний рівень материнської смертності до недавнього часу не був відомий через ненадійність медичної статистики в цілому та відсутність даних у розбивці за статтю зокрема, але в останні роки спостерігалось збільшення материнської смертності, незважаючи на поширеність внутрішньоутробної смертності, догляду та пологів у лікарні. За даними неурядових джерел, високий рівень материнської смертності був зумовлений низьким пріоритетом, який надавався репродуктивному здоров'ю жінок[17 с.19].

Патерналістське ставлення в суспільстві також може перешкоджати доступу жінок до закону та його розумінню. Соціальні норми часто не дозволяють жінкам користуватися інформаційними технологіями, самостійно їздити до юридичної клініки або мати доступ до правового представництва в судовій системі. Хоча багато країн наголошують на гендерній нейтральності в законодавстві, соціальні гендерні упередження можуть продовжувати

проявлятися під час дискримінаційного розгляду судових справ. Випадки дискримінаційного тлумачення права найчастіше виникають у справах сімейного права, шлюбу та розірвання шлюбу, спадкування; всі сфери, тісно пов'язані зі здоров'ям і засобами існування жінки. [18]

Жінки та дівчата становлять половину населення світу, а отже, половину його потенціалу. Крім того, що гендерна рівність є фундаментальним правом людини, вона має важливе значення для створення мирних суспільств із повним людським потенціалом і сталим розвитком. Крім того, було доведено, що розширення прав і можливостей жінок стимулює продуктивність і економічне зростання.

На жаль, попереду ще довгий шлях до досягнення повної рівності прав і можливостей чоловіків і жінок. Тому надзвичайно важливо покласти край численним формам гендерного насильства та забезпечити рівний доступ до якісної освіти та охорони здоров'я, економічних ресурсів та участі в політичному житті як для жінок, так і для дівчат, чоловіків і хлопців. Важливо також досягти рівних можливостей у доступі до працевлаштування, керівних посад і прийняття рішень на всіх рівнях.

Генеральний секретар ООН пан Антоніу Гутерріш заявив, що досягнення гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок і дівчат є незавершеною справою нашого часу та найбільшою проблемою прав людини в нашому світі.[19]

Насильство над жінками є одним із найпоширеніших порушень прав людини. Це загроза життю жінок, їхнє фізичне та психологічне здоров'я під загрозою, а також загроза благополуччю їхніх дітей із наслідками для всього суспільства. Винуватців можна знайти в будь-якому соціальному та економічному середовищі, і більшість із них — чоловіки.

Опитування на рівні населення, засновані на повідомленнях постраждалих, дають найточніші оцінки поширеності насильства з боку інтимного партнера та сексуального насильства. Аналіз даних про поширеність насильства щодо жінок у 2018 році за 2000-2018 роки в 161 країні та регіоні, проведений ВООЗ від імені

Міжвідомчої робочої групи ООН з питань насильства щодо жінок, показав, що в усьому світі майже 1 з 3, або 30%, жінок піддавалися до фізичного та/або сексуального насильства з боку інтимного партнера. Понад чверть жінок у віці 15-49 років, які перебували у стосунках, зазнавали фізичного та/або сексуального насильства з боку свого інтимного партнера принаймні один раз у житті (починаючи з 15 років) [20]. Причина: у суспільствах, сформованих патріархатом, насильство над жінками є вираженням нерівних відносин влади між чоловіками та жінками. Отже, причини цього насильства слід шукати не лише на індивідуальному рівні, а й, зокрема, на структурному рівні. Ці причини необхідно усунути, щоб запобігти подальшому насильству. Лише тоді жінки та дівчата зможуть жити без насильства [21].

1.2. Права жінок на інформацію

Право на інформацію є основним правом кожної людини. В останні кілька десятиліть зростає усвідомлення необхідності розширення прав і можливостей жінок, щоб покращити їх соціально – економічний статус, щоб вони могли справлятися з проблемами та також ефективно брати участь у виконанні державних та інших функцій.

Доступ до інформації є основним правом, закріпленим у Загальній декларації прав людини та критично важливим для здійснення основних соціально-економічних і політичних прав. Понад 90 країн світу заявляють про своє законодавче право на інформацію, але в багатьох із цих країн половина населення обмежена в повному користуванні правом на інформацію та безліччю переваг, які вона може надати. У рідкісних випадках, коли запити на інформацію розподіляються за статтю, статистика показує, що жінки не мають доступу до інформації з такою ж швидкістю, як чоловіки.

Важливо, коли увага приділяється здатності жінок повною мірою та ефективно здійснювати своє фундаментальне право на інформацію, значна гендерна асиметрія стає ще більш очевидною. Постійна неспроможність брати

участь у розробці гендерно-чутливої політики; закріплені традиційні культурні звичаї; відсутність участі жіночих організацій громадянського суспільства; доступ до інформації та потоки, які активно виключають жінок; і давні перешкоди, такі як неписьменність, величезна кількість домашніх обов'язків і нерухомість, відіграють свою роль у створенні гендерної асиметрії у здійсненні права на інформацію. Як це не парадоксально, можна стверджувати, що хоча жінки найменше вимагають і отримують доступ до інформації, вони, можливо, найбільше потребують цього потужного інструменту.

Зокрема, доступ до інформації:

- надає жінкам можливість приймати більш ефективні рішення, наприклад, щодо освіти, рослинництва, власності на землю та охорони здоров'я;
- дає змогу жінкам зрозуміти та реалізувати повний спектр своїх прав;
- допомагає жінкам повніше брати участь у суспільному житті;
- має вирішальне значення для забезпечення відповідальності уряду та постачальників послуг;
- усуває гендерні розриви та допомагає передавати повноваження в процесах прийняття рішень; і
- може зв'язати жінок з необхідними ресурсами для досягнення економічних можливостей [22].

Доступ до інформації, підхід до гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок означає забезпечення доступу жінок до інформації для прийняття свідомого вибору щодо елементів свого життя, спонукання своїх урядів та інших владних осіб гарантувати їхні права, мати більшу свободу дій і контролювати своє життя, і більш змістовно брати участь у громадському житті.

Хоча право на інформацію відіграє важливу роль у забезпеченні фізичних, економічних і політичних можливостей, жінки стикаються зі структурними перешкодами та бар'єрами, які підривають їхню здатність повною мірою здійснювати це фундаментальне право. Згідно з міжнародним правом прав

людини, держави зобов'язані заохочувати та захищати як гендерну рівність, так і доступ до інформації. Держави повинні забезпечити усунення всіх перешкод для жінок у доступі до інформації.

Доступ до інформації та гендерна рівність є частиною зобов'язань держав у рамках Цілей сталого розвитку (ЦСР) і включені до Цілей 16 та 5 відповідно. Ці цілі тісно пов'язані між собою та є інструментом для повної реалізації та здійснення ряду прав людини, таких як свобода вираження поглядів, і для досягнення Цілей розвитку в цілому. Здатність урядів сприяти доступу до інформації та здатність жінок отримати доступ до цієї інформації мають вирішальне значення для розвитку та виконання принципів відкритого уряду прозорості, підзвітності та участі. [23]

Дослідження Центру Картера вивчає право жінок на інформацію. Він розглядає, чи жінки можуть отримувати доступ до інформації з такою ж частотою, легкістю та рівнем успіху, як чоловіки. З отриманих даних були зроблені такі висновки :

- Більшість респондентів вважають, що жінки не так часто чи легко отримують доступ до інформації, як чоловіки.
- Трьома найпоширенішими бар'єрами для доступу жінок до інформації були неграмотність, відсутність інформації про те, куди звернутися, і соціальні бар'єри, такі як несхвалення членів родини або культурна невідповідність пошуку інформації.
- Інформація про освіту вважалася найціннішою для просування та захисту прав жінок; наступною за важливістю була інформація про землю та майно, за нею йшла інформація про роботу та право на працю.
- Жінки, яким вдалося зробити запити на інформацію, часто були задоволені відповіддю. Але цей успіх приписували тим жінкам, які могли обіймати державні посади, які, як правило, були лідерами громадських організацій з відносно високим соціально-економічним статусом, які були добре відомі чиновникам [24]

Національні уряди в усьому світі продовжують повільний крок до законодавчого закріплення гендерної рівності, але в країнах із гендерними моделями доступу до інформації жінки є однією з перших груп, які втрачають свої законні права. Насправді Організація Об'єднаних Націй (ООН) оголосила відсутність доступу до інформації третьою великою проблемою, з якою стикаються жінки в країнах, що розвиваються, після бідності та насильства. Хоча ситуація в різних країнах різна, прогалини в грамотності та гендерна дискримінація є двома найпоширенішими перешкодами, які заважають жінкам отримати доступ до важливої правової інформації [25].

Грамотність відіграє роль, яка виходить за межі базового вміння читати. Це також може допомогти жінці отримати соціальну підтримку та впевненість, необхідні для здійснення законних прав. У поточній ситуації в усьому світі лише 88 дорослих жінок вважаються грамотними на кожні 100 чоловіків, і це співвідношення погіршується в країнах з низьким рівнем доходу, таких як Бангладеш (62 до 100) і Пакистан (57 до 100). Жінки в сільській місцевості та ті, хто є частиною груп мовних меншин, ще більш вразливі до юридичної безграмотності [26 с. 205].

У 2014 та 2015 роках Центр Картера та місцеві партнери провели інноваційне дослідження в Ліберії та Гватемалі, щоб продемонструвати інформаційну асиметрію між чоловіками та жінками, визначити перешкоди, з якими стикаються жінки, які можуть перешкоджати доступу до важливої інформації, і визначити особливі інформаційні потреби жінок, для розширення економічних можливостей і захисту прав. Дослідження було розроблено, щоб перевірити гіпотезу про те, що жінки не можуть використовувати фундаментальне право на доступ до інформації з такою ж частотою, легкістю та рівнем успіху, як чоловіки, а також визначити основні перешкоди, з якими жінки стикаються під час доступу до інформації. Дослідження з використанням кількох методів розглядало вторинні дані та збирало первинні дані шляхом інтерв'ю з лідерами громад, експертами, державними службовцями та «клієнтами» в державних установах; а також через безстороннє спостереження

за практикою доступу до інформації у відповідних державних міністерствах і відомствах. Місцеві дослідники збирали дані із заздалегідь визначених місць, забезпечуючи поєднання сільських і міських жителів і різних племен/корінних народів.

Загалом результати досліджень доступу жінок до інформації демонструють гіпотезу про те, що жінки не мають доступу до інформації з такою ж легкістю, як чоловіки. Крім того, вони підтверджують, що страх справді є головною перешкодою для повного здійснення жінками свого права на інформацію [27].

Доступ до інформації має вирішальне значення для здійснення громадянських, політичних, соціальних та економічних прав і є інструментом для покращення управління, прозорості та підзвітності. Це особливо важливо для жінок, оскільки дозволяє приймати більш обґрунтовані та ефективні рішення щодо широкого кола сфер, таких як освіта, власність на землю, можливості для бізнесу та здоров'я, а також просування та захист інших прав. Таким чином, доступ до інформації може дозволити жінкам брати активну та значущу участь у суспільному житті, відстоювати свої права та притягувати уряди та постачальників послуг до відповідальності. Тим не менш, реальність залишається яскравим нагадуванням про розрив між прагненнями та практикою, оскільки право на доступ до інформації залишається недосяжним для більшості жінок. Незважаючи на безліч міжнародних інструментів, включаючи Цілі розвитку та вплив доступу до інформації на досягнення цілей, і понад 130 країн, які мають закони про доступ до інформації, переваги не досягли багато жінок [28, с.4].

Відсутність доступу жінок до правової інформації – це складна та глибоко вкорінена проблема, яка може бути вирішена за рахунок підвищення видимості проблеми, залучення чоловіків до вирішення проблеми та креативних підходів до надання інформації. Це вказує на необхідність подальшого націлювання на глобальні політичні простори для сприяння чіткому включенню права жінок на інформацію та заохочення національних урядів до розробки та просування

гендерно-чутливих законів, політики та процесів реалізації доступу до інформації. Для цього вкрай важливо визначити механізми, необхідні для зміцнення та врахування гендерних аспектів доступу до інформації на глобальному рівні. Хоча жінки найменше вимагають і отримують доступ до інформації, але, мабуть, найбільше потребують цього потужного інструменту. Маючи справжній доступ до інформації, жінки можуть скористатися можливостями, щоб змінити своє життя та громаду.

1.3. Право на доступ до загальних та спеціальних служб підтримки

Насильство щодо жінок є універсальною реальністю, яка перетинає культурні, релігійні кордони та відбувається повсюдно. Різні форми традиційних вірувань підтримуються людським суспільством як соціальна етика контролю за сексуальністю та статусом жінок. У результаті жінки піддаються насильству протягом усього життя. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй охарактеризував його, як явище, що набуває характеру пандемії.

Термін «основні послуги» стосується набору основних послуг, які відповідають безпосереднім і довгостроковим потребам і благополуччю жінок і дівчат, які зазнали насильства. До таких послуг належать охорона здоров'я, поліція та правосуддя, а також соціальні служби. За допомогою мінімальної та скоординованої відповіді серед них основні служби можуть реагувати на деякі з найпоширеніших форм насильства щодо жінок, таких як сексуальне насильство та насильство з боку інтимного партнера, у різних контекстах і обставинах.

Незважаючи на зобов'язання різних урядів, багато жінок і дівчат у всьому світі все ще не мають доступу до якісних багатогалузевих послуг, необхідних для їх безпеки, захисту та одужання, особливо тих, хто вже зазнає різноманітних форм дискримінації. Навіть якщо базові послуги існують, вони, як правило, недофінансовані, укомплектовані або не мають високої якості.

Лише 40 відсотків жінок шукають будь-якої допомоги після того, як зазнали насильства, і лише 10 відсотків звертаються до поліції через ряд факторів, включаючи сором, пов'язаний з насильством, страх розплати, висока вартість доступу до послуг або відсутність знань про те, як і де отримати доступ до послуг[29, с.139].

Загальні послуги підтримки — це універсальні послуги, «пропоновані державними органами, як-от соціальні служби, служби охорони здоров'я, служби зайнятості, які надають довгострокову допомогу і не призначені виключно для вигоди жертв».

Спеціалізовані служби підтримки створені та надаються для задоволення потреб жертв конкретних форм насильства проти жінок і не відкриті для широкого загалу. Хоча це можуть бути послуги, що надаються або фінансуються державними органами, переважна більшість спеціалізованих послуг надається неурядовими організаціями.

У різних формах служб підтримки можуть бути доступні різні «типи» підтримки – лінії довіри, притулки. Кризові центри згвалтування часто пропонують, наприклад, юридичні, психологічні консультації та практичну підтримку. Сервіс провайдери часто надають комбінацію типів підтримки. Нижче наведені найпоширеніші типи підтримки, але список не є вичерпним:

- Кризова підтримка є короткостроковою та зосереджена на наданні без судової допомоги, порад і ресурсів одразу після насильства щодо жінок або під час поточної кризи. Мета полягає в тому, щоб допомогти зменшити стрес і покращити здатність людини справлятися з поточною ситуацією, а також з майбутніми кризами. Це може бути віч-на-віч або по телефону.
- Юридичні поради/консультації/захист інтересів стосуються доступу до інформації про законні права та процесу, супровід і підтримка жертви в судовому процесі. Це може включати відстоювання інтересів когось в інших установах, щоб вони отримали свої законні права.
- Психологічне консультування більше пов'язане з можливістю говорити про насильство та його значення для людини, щоб розібратися в

тому, як воно підірвало самосвідомість і зв'язки з іншими. Мета – дати можливість покласти відповідальність за насильство на кривдника та мати відчуття позитивного майбутнього, в якому вони (жінки) почуваються комфортніше у своєму тілі. Це, як правило, більш довгострокове.

- Інформаційно-пропагандистська робота передбачає роботу з більш широкою спільнотою за межами безпосередніх фізичних обмежень служби/центру, щоб охопити людей, які потребують допомоги, але не можуть/не впевнені в тому, щоб зв'язатися зі службою самостійно або можуть не знати про це.

- Адвокація у справі передбачає забезпечення того, щоб окремі жертви знали про права та могли отримати їх у низці інституційних установ. Це може включати допомогу в отриманні допомоги від установ, що надають житло, фінансову допомогу, правовий захист, працевлаштування, соціальну допомогу, соціальний захист і охорону здоров'я, а також може включати їх супровід.

- Юридичні консультації включають надання інформації та консультацій щодо судового процесу, прав і варіантів, і можуть включати законне представництво.

- Розширення економічних можливостей передбачає прищеплення жертвам відчуття контролю над своїм життям, що в багатьох випадках включає роботу над фінансовою безпекою, зокрема економічною незалежністю від кривдника. Це може бути через надання можливостей для навчання, доступу до освіти чи особистого розвитку, курси, пов'язані з посиленням на допомогу у працевлаштуванні. Це також стосується прав на соціальне забезпечення, аліменти на дітей та інші форми фінансової підтримки, що надаються урядом [30, с.9].

Люди, які пережили насильство, часто не вагаються звертатися за допомогою через соціальні та культурні переконання, які призводять до звинувачення жертви. Вони також часто вважають насильство «нормальним» або «недостатньо серйозним». Коли постраждали звертаються за підтримкою,

вони переважно звертаються до родини та друзів, а не до офіційних постачальників послуг.

Для тих, хто хоче отримати підтримку, надання послуг іноді недоступне або важкодоступне у сільській місцевості чи віддалених регіонах. Там, де послуги доступні, часто виникають занепокоєння щодо конфіденційності та осудливого ставлення постачальників послуг [31].

Насильство щодо жінок та дівчаток має згубні та тривалі наслідки для благополуччя, здоров'я та безпеки жінок та дівчат та поряд з економічними наслідками впливає на результати освіти, а також на продуктивність та розвиток товариств та країн. У той час як протягом останніх десятиліть на глобальному рівні приймаються широкомасштабні ініціативи щодо вжиття заходів у відповідь на запобігання насильству щодо жінок і дівчат, багато жінок і дівчат мають недостатній доступ або зовсім не мають доступу до підтримки та послуг, здатних захистити їх, забезпечити їхню безпеку, а також пом'якшити коротко- та довгострокові наслідки насильства, якого вони зазнали [32, с.7].

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖІНОК ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ ТА БОРОТЬБИ У ЦЬЙ СФЕРІ

2.1. Торгівля жінками

Під торгівлею людьми зазвичай розуміється процес, у результаті якого окремі особи потрапляють у експлуатацію чи утримуються у цьому стані з метою отримання економічної вигоди. Міжнародні зусилля боротьби з торгівлею людьми почалися ще в XIX столітті. Однак лише за останні двадцять років у цьому питанні було розроблено всеосяжні правові рамки.

Торгівля людьми — це сучасна форма рабства, яка передбачає незаконну торгівлю людьми з метою певної форми примусової експлуатації. Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC) визначає торгівлю людьми як будь-яку форму вербування, транспортування, передачі, переховування або отримання людини шляхом погрози силою або застосування сили чи інших форм примусу, викрадення, шахрайства чи обману. Приблизно 800 000 людей щорічно продаються через міжнародні кордони, і з них 80% — жінки чи дівчата, а 50% — неповнолітні [33, с. 462]. Хоча рівень торгівлі людьми між країнами та континентами різний, очевидно, що глобальна торгівля людьми стає все більшою проблемою.

Прийняття в 2000 році Протоколу про запобігання та припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, та покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, стало історичною віхою, що ознаменувала перше прийняте міжнародним співтовариством цілях експлуатації вербування, перевезення, передача, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або вразливістю становища або шляхом підкупу у вигляді платежів або вигоди для отримання згоди особи, яка контролює іншу особу.

Експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю чи послуги, рабство чи звичаї, подібні до рабства, підневільний стан або вилучення органів". Незважаючи на існування всеосяжних міжнародних правових рамок, щорічно мільйони дітей, жінок і чоловіків продовжують ставати жертвами торгівлі людьми у всіх регіонах та більшості країн світу.

Жінки особливо вразливі для торгівлі людьми та примусової праці. Можна з точністю сказати, що відбулася не тільки «фемінізація міграції», але й дедалі більше жінок і дівчат стають жертвами торгівлі людьми. Жінки найкращі для безпринципних роботодавців, які розглядають їх як дешеву, легко контрольовану робочу силу, опір зловживанням легко придушити.

Міграція, пов'язана з торгівлею жінками та проституцією, є однією з найпохмуріших рис відсутності рівності між жінками та чоловіками. Ця форма міграції перетворилася на гігантську, високоорганізовану злочинну торгівлю, пов'язану з експлуатацією жінок. Основними причинами жіночої міграції є бідність, дискримінація жінок, безробіття, недостатня освіта, брак ресурсів та політична та економічна нестабільність. Деякі жінки також мотивовані покинути свою країну, щоб мати можливість попрацювати за кордоном і побачити щось зі світу. Інша причина полягає в тому, що становище повій в інших країнах іноді навіть гірше в країнах походження, ніж у приймаючих країнах через їх нелегальний статус [34, с.17].

Громадські організації зазначають, що причиною виїзду за кордон (і влучення в руки торговців людьми) багатьох жінок є насильство в сім'ї, яке спонукає людину, яка зазнає насильства, кардинально змінити життя. При цьому жертви насильства можуть перебувати у пригніченому стані та не здатні адекватно оцінювати всі ризики, пов'язані з пропозиціями працевлаштування за кордоном [35]

Незважаючи на труднощі та обмеження, міграція пропонує жінкам нові можливості та фінансову незалежність на додаток до покращеного статусу в

їхніх домівках та громадах. Крім того, жінки-мігрантки зараз роблять великий внесок в економіку рідної країни через свої приватні грошові перекази.

Як пояснюється в статті ЕСРАТ «Гендерний вимір сексуальної експлуатації дітей» [36], торгівля людьми непропорційно впливає на жінок, дівчат і дітей. Розуміння того, що ця складна проблема знаходиться на перетині різних форм дискримінації, таких як погані економічні умови, раса та гендерні норми, продовжує мати значний вплив на динаміку торгівлі жінками.

Двома найпоширенішими цілями торгівлі людьми є сексуальна експлуатація та примусова праця. Жертв секс-торгівлі примушують до однієї чи кількох форм сексуальної експлуатації. Важливо зазначити, що торгівля людьми для сексуальних цілей і проституція не є синонімами, і що проституція є лише одним із видів роботи, яку виконують жертви торгівлі людьми для сексуальних цілей. Секс-торгівля – це загальний термін, який може включати комерційний секс-бізнес, наприклад проституцію, а також порнографію, екзотичні танці, стриптиз, секс-шоу в прямому ефірі, наречених поштою, військову проституцію та сексуальний туризм. Хоча жертвами торгівлі людьми в сексуальних цілях можуть бути люди будь-якої статі та віку, більшість із них – жінки та дівчата-підлітки. Незважаючи на те, що багато країн заборонили торгівлю жінками, вона все ще широко поширена в глобальному масштабі.

Торгівля людьми з метою сексуальної експлуатації є одним із найприбутковіших злочинних підприємств у світі, вартість якого оцінюється у майже 99 мільярдів доларів на рік [37].

Жінки – мігранти потерпають через незаконне їх ввезення, що виступає реальною проблемою світового масштабу, яка торкнулася величезної кількості країн світу або як пункт відправлення, або як пункт транзиту, або як пункт кінцевого призначення. Працівники, які прагнуть наживи, займаються незаконним ввезенням жінок - мігрантів, перевозячи їх з однієї країни в іншу і з одного континенту на інший. Оцінити масштаби цієї злочинної діяльності дуже складно, оскільки вона має підпільний характер і оскільки важко визначити, коли нелегальна міграція є справою рук організаторів незаконного ввезення. Водночас

наявність величезної кількості мігрантів, які бажають ризикнути в пошуках кращого життя, коли вони не можуть скористатися легальними каналами міграції, створює родючий ґрунт для злочинців, які прагнуть використовувати їхню вразливість.

Мігранти, що незаконно ввозяться, є зручним об'єктом для насильства і експлуатації, а їхнє життя і безпека нерідко поставлені під загрозу: у дорозі, уготованому їм жадібними злочинцями, які поводяться з ними як з товаром, вони можуть задихнутися в контейнерах, загинути в пустелі або потонути в морі. Оскільки йдеться про приховану злочинну діяльність, її глобальний оборот не піддається точному визначенню.

Злочини, пов'язані з незаконним перевезенням мігрантів, вчиняються пов'язаними організованими злочинними групами (ОПГ) або транснаціональними ОПГ, які працюють на маршрутах торгівлі людьми, часто безжально піддаючи небезпеці життя та здоров'я мігрантів протягом усього шляху наземним, повітряним або морським шляхом [38].

Відповідно до Глобального звіту про торгівлю людьми, проведеного UNODC у 2020 році, у всьому світі кожна третя жертва торгівлі людьми є дитиною, переважно дівчатками. Жінки-жертви залишаються основними об'єктами торгівлі людьми та дітьми.

Дослідження 2020 року, проведене в Бангладеш, показало, як гендерна вразливість по відношенню до жорстких соціальних норм збільшує ймовірність торгівлі людьми, а отже, і торгівлі дітьми. Це означає, що певні групи людей, такі як жінки, дівчата та діти, більш уразливі до цих шкідливих злочинів. Гендерні норми, вкорінені в стереотипних соціальних ролях, дисбалансі влади, релігійних переконаннях і обмеженому доступі до правосуддя, можуть призвести до нормалізації шкідливих форм фізичного володіння, таких як сексуальна експлуатація дітей і торгівля дітьми з сексуальною метою [39].

Не применшуючи реальної долі чоловіків, які стали предметом торгівлі (і гендерно - диференційованих аспектів заходів боротьби з торгівлею), важливо визнати, що пов'язані зі статтю порушення прав людини, особливо, порушення,

спрямовані проти жінок і дівчаток, є однією з першопричин торгівлі людьми і ключовим аспектом процесу торгівлі.

Жінки та дівчатка виявляються предметом торгівлі в гендерно-диференційованих ситуаціях експлуатації (наприклад, експлуатації з метою проституції та секс-туризму, та примусової праці у сервісній сфері та сфері обслуговування). Жінки та дівчата також піддаються гендерно-диференційованим формам збитків та наслідків для жертв торгівлі (наприклад, зґвалтуванню, насильницькому шлюбу, небажаній та насильницькій вагітності, примусовому припиненню вагітності та хворобам, що передаються статевим шляхом, включаючи ВІЛ/СНІД). Секс-торгівля передбачає певну форму примусової або вимушеної сексуальної експлуатації, яка не обмежується проституцією, і стала значною та зростаючою проблемою як у Сполучених Штатах, так і в більшій світовій спільноті. Ціна суспільства включає деградацію прав людини та жінок, погане здоров'я населення, розлад громад і зниження соціального розвитку. Жертви секс-торгівлі набувають несприятливого фізичного та психологічного стану здоров'я та соціальної неблагополуччя. Таким чином, секс-торгівля є критичною проблемою охорони здоров'я з ширшими соціальними наслідками, яка потребує як медичної, так і юридичної допомоги. Медичні працівники можуть працювати над покращенням скринінгу, ідентифікації та допомоги жертвам секс-торгівлі в клінічних умовах і допомагати цим жінкам і дівчатам отримати доступ до юридичних і соціальних послуг.

Існує кілька повторюваних тактик маніпуляції, які використовуються для примусу жертв до ситуацій секс-торгівлі. Найчастіше жертвам обіцяють хорошу роботу, освіту чи громадянство в чужій країні або пропонують фальшиву пропозицію одружитися, яка перетворюється на кабалу. Багатьох жертв продають у секс-торгівлю батьки, чоловіки та близькі люди, тоді як інших мимоволі та насильно викрадають торговці людьми. Найпоширенішою тактикою примусу, яка використовується серед жертв, є боргова кабала, незаконна практика, коли жертва повинна взяти в заставу особисті послуги, щоб повернути певну форму боргу, наприклад транспортування в іншу країну або

витрати на проживання [40, с.143]. Торгівці секс-торговцями часто звертаються до сімей, які живуть у злиднях, і прагнуть придбати дівчат або молодих жінок з обіцянкою кращого життя в багатшій країні або можуть звертатися до жінок, які вже займаються проституцією, щоб їх перевезти за кордон. Ще одна застосована тактика — це травматичне зв'язування, коли жертві вселяють глибоко вкорінений страх у поєднанні з вдячністю за те, що їй дозволили жити.

Торговці людьми та/або сутенери зазвичай вербують потенційних жертв, які є економічно чи соціально вразливими. До них належать жінки та дівчата, схильні до бідності, соціальної ізоляції, наркоманії, насильства в сім'ї, історії сексуального насильства над дітьми, неблагополуччя в сім'ї, неспішності в школі або історії злочинної поведінки. Сюди також можуть входити діти-сироти, жінки з обмеженими фізичними можливостями, нераховані та неписьменні особи [41, с.243]. Як правило, жертви вербуються за допомогою витонченості або партизанського звідництва. Фінес сутенерство передбачає використання співчуття, доброти та психологічних ігор, таких як заманювання жертв невеликими подарунками готівкою, одягом, притулком, їжею та наркотиками, які змушують їх почуватися зобов'язаними або боржниками сутенеру. Партизанське сутенерство передбачає використання насильства, погроз, залякування або агресії з метою вербування та потім поневолення жертви.

Коли жінки та дівчата втягуються в індустрію секс-торгівлі, їм стає дуже важко втекти. Жертви можуть зіткнутися з юридичними перешкодами, коли торговці людьми конфіскують або конфіскують усі форми імміграційних та громадянських документів. Мовні бар'єри, страх, обмежені знання та брак грошей – це інші бар'єри, з якими жінки та дівчата можуть зіткнутися, щоб не втекти від кола секс-торгівлі. У багатьох частинах світу успадкована проституція або мимовільне поневолення майбутніх поколінь дівчат у сфері секс-торгівлі стає очікуваною суспільною нормою.

Жертви секс-торгівлі, ймовірно, потрапляють у несприятливі умови, які можуть негативно вплинути на їх фізичне, психічне та емоційне здоров'я. Лікарі,

медсестри, акушерки та інші медичні працівники можуть відігравати важливу роль у виявленні жертв торгівлі людьми в сексуальних цілях як перший крок у наданні як допомоги, так і захисту інтересів постраждалих жінок і дівчат. Як постачальник послуг, людина може відігравати важливу роль у забезпеченні втручання для покращення фізичного та психологічного здоров'я жертв, а також у захисті інтересів жертв, щоб допомогти покращити їхні соціальні обставини.

Жертви секс-торгівлі людьми можуть зазнавати помірної або важкої психологічної травми внаслідок щоденного психічного, емоційного та психологічного насильства та тортур. Посттравматичний стресовий розлад, гостра тривога та депресія – це поширені психологічні проблеми серед працівників секс-індустрії. Постачальники повинні виявляти почуття безпорадності, сорому, приниження, недовіри, ненависті до себе, недовіри, заперечення, суїцидальних думок, дезорієнтації, плутанини та фобій серед підозрюваних жертв. Нерідко зустрічаються жертви торгівлі людьми в сексуальних цілях у віці близько 30 років, які отримали психологічну та емоційну неповноцінність через роботу в проституції [42, с. 61]. В одному дослідженні постачальники повідомили, що жінки, які стали жертвами торгівлі людьми, були менш стабільними, більш ізольованими, мали вищий рівень страху, сильніші травми та більші потреби в психічному здоров'ї, ніж інші жертви злочинів. Крім того, у жертви можуть розвинутися проблеми зловживання психоактивними речовинами або залежність через примус через вживання наркотиків торговцями людьми або вживання речовин, щоб подолати чи уникнути безвихідної ситуації.

Хоча недостатньо даних про соціальні наслідки секс-торгівлі, неофіційні дані свідчать про те, що жертви частіше страждають від неписьменності, бездомності, бідності та соціальної ізоляції. Жінки, що постраждали від торгівлі людьми, які займаються секс-бізнесом, як правило, мають менше ресурсів, обмежені можливості та більшу вразливість до насильства та жорстокого поводження, ніж жінки, які не є жертвами торгівлі людьми [43, с. 486].

Отже, торгівля людьми є серйозною та швидкозростаючою сферою злочинності, яка вражає мільйони невинних людей у всьому світі та супроводжується грубим порушенням основних прав людини. Торгівці людьми контролюють і експлуатують уразливих жертв і використовують погрози, силу, шахрайство, обман або викрадення. Торгівці людьми переважно використовують сексуальну та трудову експлуатацію, часто націлюючись на осіб з обмеженою освітою чи фінансовими можливостями.

Для успішного припинення та переслідування заплутаних міжнародних маршрутів контрабанди важливо залучати як судові, так і правоохоронні органи та органи прикордонного контролю з усіх країн уздовж маршруту контрабанди мігрантів, з країн походження за межами ЄС, країн транзиту та призначення країни Європи. Як приклад такого залучення можна навести ситуацію у Відні, яка відбулася 14 грудня 2020 року. Операція Інтерполу проти незаконного перевезення мігрантів призвела до арештів понад 200 осіб злочинних мереж, які брали участь у незаконному перевезенні близько 3500 мігрантів по всій Америці, Африці, Європі та Азії [44].

2.2. Сексуалізоване насильство під час війни

Жертвами сучасних збройних конфліктів набагато частіше стають цивільні особи, ніж солдати. Відповідно до Дій ООН проти сексуального насильства під час конфлікту, переважна більшість втрат у сучасних війнах є серед цивільного населення, переважно жінки та діти. Особливо жінки можуть зіткнутися з руйнівними формами сексуального насильства, яке іноді систематично розгортається для досягнення військових чи політичних цілей.

Згвалтування та інші форми сексуального насильства часто широко поширені в умовах конфлікту, де їх можна використовувати для приниження, покарання, контролю, травмування, наведення страху та руйнування спільнот. Вони також можуть використовуватися для нагородження чи винагороди

учасників бойових дій, для мотивації військ. Але мільйони людей, які живуть у стабільних умовах, також страждають від сексуального насильства. У цих випадках злочинцями часто є знайомі або члени родини жертв.

Важливо розуміти, що сексуальне насильство – це не лише зґвалтування. Це будь-які дії сексуального характеру, вчинені без згоди людини. Це включає примусове оголення, примушування до перегляду акту сексуального насильства, сексуальне рабство, проституцію, калічення геніталій тощо. Усі ці дії визначаються як військові злочини – порушення законів і правил війни [45].

Існує вісім різних форм сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, описаних у документах ООН:

- зґвалтування
- сексуальне рабство
- проституція
- вимушена вагітність
- примусовий аборт
- примусова стерилізація
- примусовий шлюб
- та будь-які інші форми сексуального насильства порівнянної тяжкості [46].

Усі згадані вище зловживання мають на меті принизити та знищити сексуальну ідентичність та автономію жертви, щоб знищити соціальну структуру сімей і громад.

Жахливі історії сексуального насильства, скоєного в контексті збройного конфлікту, стали повсюдними. Це питання вперше виникло на міжнародному порядку денному з повідомленнями про табори для зґвалтувань з Боснії в 1990-х роках. Ганебні повідомлення про сексуальну експлуатацію та насильство з боку миротворців ООН продовжували ці історії про систематичні зґвалтування. Важко встановити надійну статистику масштабів такого насильства та жорстокого поводження. Однак жодна проблема не зникла, і є відчуття, що сексуальне насильство під час конфлікту стало стандартним репертуаром війни.

Сексуальне насильство над жінками та дівчатами в Ємені, Південному Судані та Іраку, езидськими жінками в Північному Іраку та жінками та дівчатами рохінджа, які тікають від армії М'янми, здається, вказують на нову нормальність такої практики [47].

Бюро Організації Об'єднаних Націй (ООН) із запобігання кризам і відновлення приписує гендер соціально сконструйованим змінним для кожної статі в певному суспільстві та культурі, визначаючи відмінності в ролях, обов'язках, можливостях, потребах і обмеженнях. Коли дивитися на конфлікти та війни через гендерну призму, гендер постає як співвідношення влади: чоловіки піддаються жорстокості та насильству як бійці та комбатанти, тоді як жінки розглядаються як жертви. Гендерно зумовлене насильство (ГН) з'явилося пізно, щоб стурбувати міжнародні організації. ООН особливо зосередилася на цьому питанні в 1990-х роках, бажаючи надати пріоритет правам людини, особливо правам жінок і дівчат. По-перше, у 1993 році ООН прийняла Декларацію про ліквідацію насильства щодо жінок, яка є першою міжнародною структурою, яка чітко визначає форми насильства щодо жінок [48 p.19].

Проте справжній прогрес ілюструє створення правової та політичної бази. Таким чином, у 2000 році Рада Безпеки ООН прийняла резолюцію 1325 як частину Порядку денного «Жінки, мир і безпека». У цьому порядку денному наголошується на важливості голосів жінок та їх участі в миротворчих діях, а також на їхній особливій вразливості у збройному конфлікті: «Висловлюючи занепокоєння тим, що цивільні особи, особливо жінки та діти, складають переважну більшість тих, хто негативно постраждав від збройного конфлікту [49, р .74].

Резолюція 1325 наголошує на захисті жінок під час війни: «Закликає всі сторони збройного конфлікту вживати спеціальних заходів для захисту жінок і дівчат від насильства за статтю, особливо зґвалтування та інших форм сексуального насильства». Профілактика чітко сформульована з конфліктом у Резолюції 1325 Ради Безпеки ООН, а пізніше уточнена в Резолюції 1888, щоб зосередитися на запобіганні сексуальному та гендерному насильству. Прогрес у

розгляді насильства за гендерною ознакою та запобіганні насильству у війні продовжував досягатися завдяки Пекінській декларації та Плану дій у 1995 році [50].

Декларація тисячоліття ООН 2000 р. , а нещодавно Порядок денний до 2030 року та його ціль № 5: «Досягнення гендерної рівності та розширення можливостей усіх жінок і дівчат». Незважаючи на ці стрибки, один факт залишається фактом: гендерне насильство йде рука об руку зі збройним конфліктом, і тому важливо триматися певної дистанції від гендерних та інституційних уявлень. Гендерне насильство, яке вперше було визначено в 1970-х роках як насильство, вчинене чоловіками проти жінок, може бути засобом вивчення моделі, що є результатом індивідуального досвіду, і того, як суспільство узаконює використання насильства на основі критеріїв гендерної ідентичності. Гендерне насильство як підхід зосереджується на гендері як соціальному конструкті. Це розуміння традиційних ролей чоловіків і жінок, зображених у суспільстві, що означає надання жінкам статусу жертв і чоловіків як злочинців. ООН визначає насильство щодо жінок як «будь-який акт гендерно зумовленого насильства, який призводить або може призвести до фізичної, сексуальної чи психологічної шкоди жінкам, включаючи погрози вчинення таких дій, примус або свавільне позбавлення волі, незалежно від того, чи це відбувається у громадському чи приватному житті»[51].

Насильство над жінками та дівчатами під час війни є проблемою, яку ООН прагне вирішувати. У 2008 році ООН прийняла резолюцію 1820, яка політизувала необхідність захисту жінок і дівчат під час конфліктів. «Відзначаючи, що цивільні особи складають переважну більшість тих, хто негативно постраждав від збройного конфлікту; ці жінки та дівчата стають особливо об'єктом використання сексуального насильства, в тому числі як тактики війни з метою принизити, домінувати, вселити страх, розсіяти та/або примусово перемістити цивільних членів громади чи етнічної групи; і що сексуальне насильство, вчинене таким чином, у деяких випадках може тривати і після припинення бойових дій» [52].

Гендерно зумовлене насильство є наслідком конфлікту і більш суттєво розглядається як засіб для кривдників завдати шкоди ворогові. Він використовувався в численних конфліктах у двадцятому столітті і є явищем, яке має довгострокові наслідки. Гендерне насильство використовується кривдниками з дуже точною метою. Бажання полягає в тому, щоб «зломити дух ворога», і в такому способі мислення жінки розглядаються як носії нації, тобто вони є тими, хто несе залежність, плекає гордість і таким чином підтримує всю націю.

Таким чином, зґвалтування жінки-ворога використовується як символічний спосіб зґвалтування тіла цілої спільноти, це робиться нападом на націю і не може розглядатися лише як індивідуальний напад на окрему жінку. Коли йдеться про сексуальне насильство та зґвалтування як гендерно зумовлене насильство під час війни, це повторювана проблема в історії. Це був спосіб вихолостити ворога в багатьох війнах, від зґвалтування німецьких жінок наприкінці Другої світової війни, китайських жінок у 1937 році під час бійні в Нанкіні до геноциду в Руанді. Зґвалтування стає системною зброєю проти цивільного населення, як це було в багатьох країнах, таких як Демократична Республіка Конго чи Сирія.

На будь-якій війні жінки та дівчата є найбільш уразливими. Розпад інститутів і соціальних мереж робить жінок і дівчат надзвичайно вразливими до сексуального насильства та експлуатації. Протягом історії сексуальне насильство також використовувалося як зброя в конфліктах для приниження, підкорення та тероризування населення. Наприклад, від 200 000 до 400 000 бенгальських жінок піддавалися систематичному сексуальному насильству під час Визвольного руху Бангладеш.

Понад 60 000 жінок зазнали сексуального насильства під час громадянської війни в Сьєрра-Леоне між 1991-2002 роками, близько 40 000 у Ліберії під час 14-річної громадянської війни між 1989-2003 роками, майже 60 000 у колишній Югославії протягом 1992-95 років, десь між 100 000 і 250 000 під час геноциду в Руанді та понад 200 000 у Демократичній Республіці Конго з 1998 року [53, р.1].

Нещодавно перехід Ефіопії з африканської країни, що швидко розвивалася, до зони конфлікту викликав катаклізм сексуального насильства, переміщення та експлуатації тиграйських жінок і дівчат. Численні форми сексуального насильства, включаючи зґвалтування, сексуальне рабство, групове зґвалтування, статеві каліцтва та тортури, вчинялися проти жінок і дівчат у регіоні Тиграй ефіопськими та еритрейськими силами. Серед жертв є діти та вагітні жінки, багато з яких тижнями також перебували в полоні як сексуальні рабіні.

Згідно зі звітом Amnesty International [54] більшість постраждалих від сексуального насильства мають серйозні проблеми зі здоров'ям, у тому числі проблеми з психічним здоров'ям, і майже не мають доступу до медичних чи психосоціальних послуг. Всупереч положенням міжнародного гуманітарного права, медичні заклади були навмисно обстріляні та окуповані озброєними групами. Карети швидкої допомоги були захоплені, а медичний персонал в основному втік через страх. Команди «Лікарів без кордонів» (MSF) відвідали 106 медичних закладів у регіоні Тиграй і виявили, що 87 відсотків медичних закладів у регіоні не повністю функціонували, 73 відсотки були розграбовані, а 30 відсотків були серйозно пошкоджені. Як наслідок, більшість постраждалих від сексуального насильства не отримували практично ніякої допомоги [55].

Більшість дослідників геноциду та правозахисних груп стверджують, що ефіопські та еритрейські сили використовують сексуальне насильство як зброю війни в Тиграї. Більшість жертв повідомляють, що їх знущали через їх особистість і потребу «очистити» їх. Такі вчені, як Дайан Мазурана, стверджують, що Ефіопські національні сили оборони (ENDF) є професійною армією з репутацією дисциплінованості та є найбільшою частиною військовослужбовців у військовій формі для Сил ООН з підтримання миру. Хоча Сили оборони Еритреї (EDF) мають набагато меншу репутацію, ніж ENDF, їх не можна назвати військовими силами, що вийшли з-під контролю. Тому широкомасштабне сексуальне насильство не може відбутися без підтримки та заохочення з боку командування та політичних лідерів. Іншими словами, схема

сексуального насильства в Тиграї вказує на його використання як зброї у війні з наміром знищити населення Тиграю.

Наслідки сексуального насильства під час конфліктів, включаючи ВІЛ, проблеми з психічним здоров'ям і стигматизацію, часто зберігаються навіть після завершення конфлікту. Наприклад, у Ліберії рівень сексуального насильства продовжує залишатися дуже високим через багато років після офіційного завершення конфлікту через культуру безкарності та «гіпермаскулінності», сформованої в роки громадянської війни. Більшість постконфліктних суспільств не мають можливості надати медичну та психологічну допомогу тим, хто вижив, не кажучи вже про правосуддя[56]. Здається, характер війни змінюється таким чином, що жінки та дівчата все більше ставлять під загрозу. Поширеність громадянської війни та регіональних конфліктів призвела до жертв серед цивільного населення під час останніх конфліктів до 75 відсотків. Незважаючи на те, що загалом у результаті конфлікту гине більше чоловіків, ніж жінок, жінки та діти стають непропорційно жертвами війни та складають більшість усіх жертв війни.

Постійні проблеми безкарності злочинців відображають і зміцнюють широко поширені культурні норми, які погоджуються з неминучістю насильства проти жінок і дівчат у мирний або військовий час. Гендерно зумовлене насильство є також політичним викликом, оскільки нерівність зберігається через інститути в соціальній, політичній та економічній сферах і на всіх рівнях суспільства. Висновки щодо жіночого досвіду гендерно зумовленого насильства включають наступне:

- Мотивація зґвалтування, вчиненого під час збройного конфлікту, може бути більш-менш випадковою або систематичною. Жінок і дівчат також часто використовують для надання сексуальних послуг комбатантам.
- Жінки та дівчата, які зазнали сексуального насильства під час конфлікту, часто є найбільш вразливими до подальшої експлуатації в постконфліктних умовах.

- У деяких постконфліктних ситуаціях кількість випадків зґвалтувань може зменшитися, але ризик піддатися примусовій або примусовій проституції, а також торгівлі людьми може зрости. Під час втечі жінки та дівчата залишаються у групі високого ризику сексуального насильства.
- Можливо, не буде доступу до правосуддя та систем, які б гарантували базовий захист жертвам сексуального насильства.
- Табори для біженців пропонують обмежений захист від сексуального насильства, оскільки жінкам часто доводиться виходити за межі таборів у пошуках дров та інших продуктів. Крім того, перенаселеність, недостатнє освітлення, близьке розташування чоловічих і жіночих лазень і поганих або нерівний доступ до ресурсів — усе це збільшує ймовірність сексуального насильства в таборах [57].
- Криза в Україні та навколо неї почалася в 2014 році з анексією Криму та початком конфлікту в східній Україні. Поки безпекова ситуація на Донбасі продовжувала погіршуватися, 24 лютого 2022 р. Російська Федерація почала повномасштабні військові дії та вторгнення в Україну, а разом з цим і все більше повідомлень про сексуальне насильство та зґвалтування. Ці повідомлення про сексуальне насильство та зґвалтування привернули все більше уваги після того, як на початку квітня почали з'являтися перші повідомлення про сексуальне насильство, скоєне російськими або проросійськими солдатами.

Жінки розповідали про жахливі напади, включаючи групові зґвалтування, повторні зґвалтування та страх бути зґвалтованими. За словами Уповноваженого України з прав людини, після відходу Росії з Бучі два десятки жінок були «систематично зґвалтовані» російськими військовими. Ця очевидна систематизація вказує на те, що зґвалтування включено у військову стратегію в Україні та використовується для тероризування громад та окремих осіб [58].

Війна та конфлікти по-різному впливають на жінок, чоловіків, хлопців і дівчат. Вони можуть відрізнятися за причиною та масштабом, але за наслідками конфлікти з жінками мають подібність у всьому світі. Негативний вплив

конфлікту на гендерні відносини та жінок, зокрема, було широко визнано. Нинішня війна в Україні також завдала шкоди жінкам і дівчатам більше, ніж іншим групам населення як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Жінки та дівчата страждають не лише від безпосередніх наслідків війни та конфліктів, але й від їх побічних продуктів [59]. Під час війни жінки беруть на себе всі ризики та відповідальність, щоб врятувати своїх дітей та сім'ї, і змушені залишати свої домівки. За даними УВКБ ООН, Агентства ООН у справах біженців, більше половини з 80 мільйонів переміщених осіб на планеті становлять жінки та діти, і ця ситуація підвищує ризик насильства за статевою ознакою, включаючи сексуальне насильство. Дані ООН показують, що принаймні кожна п'ята жінка біженка в складних гуманітарних умовах зазнали сексуального насильства; однак реальні цифри ймовірно вище, оскільки дані про сексуальне та гендерне насильство в гуманітарному контексті залишаються заниженими [60 с. 17].

Безперечно, гендерне насильство та війна взаємопов'язані, оскільки жінки та діти піддаються фізичному, сексуальному, вербальному та психологічному насильству під час конфлікту. За даними УВКБ ООН, у 2020 році 87% жінок у Афганістані зазнали принаймні однієї форми гендерно зумовленого насильства, і 62% зазнали психологічного, фізичного та сексуального насильства. Під час конфлікту, коли офіційні медичні та психосоціальні служби часто серйозно скомпрометовані, і системи підтримки громади слабкі, наслідки насильства можуть бути ще більш руйнівними для жінок. Зґвалтування та сексуальне насильство щодо жінок також визнано військовою тактикою та зброєю війни [61, с.9]

Підвищена вразливість жінок і дітей: оскільки чоловіки воюють далеко, вони часто гинуть або зникають під час конфлікту. А тому, жінки є єдиними відповідальними особами, які піклуються про домашнє господарство, заробляють на існування, ведуть активну діяльність поза домом і виходять на нові посади, щоб вижити. Вони борються за роботу і гроші, що призводить до внутрішньої та зовнішньої міграції, де жінки, як правило, займають роботу в

неформальному секторі без будь-якої соціальної сфери захисту, що робить їх ще більш уразливими [62, с.3].

Існує тісний зв'язок між конфліктом і торгівлею людьми: люди намагаються втекти із зони бойових дій і втікають з домівки надзвичайно вразливими та піддаються значно вищому ризику торгівлі людьми. Ті, чий документи були залишені в зонах конфлікту або були конфісковані та втрачені під час подорожі в переповненому місці транспортування або перебування в пунктах колективного утримання/таборах для біженців, можуть надто легко стати жертвами торгівлі людьми. Біженці та переміщені особи ризикують бути підданими примусовій праці та примусовій проституції, торгівлі органами тощо.

Бути дівчиною-підлітком підвищує ризик насильства під час криз, таких як збройний конфлікт. За віком і статтю дівчата можуть піддаватися експлуатації, переслідуванням і жорсткому поводженню з боку членів родини, військових, озброєних груп, поліції, миротворчих сил і працівників гуманітарної допомоги. Крім того, під час збройного конфлікту структури підтримки та захисту громади значно послаблюються, а вразливість дівчат значно збільшується [63].

Жінок і дівчат гвалтували протягом усього часу існування людей на землі. Акти цитувалися в історичних документах, включаючи різні релігійні твори, зображені на скульптурах і витворах мистецтва. Однак новим є його систематичне та інституціоналізоване використання у війнах. Статистика шокує: у Руанді від 100 000 до 250 000 жінок були згвалтовані під час тримісячного геноциду в 1994 році; понад 60 тис. жінки були згвалтовані під час громадянської війни в Сьєрра-Леоне (1991–2002); понад 40 000 у Ліберії (1989–2003); аж до 60 000 у колишній Югославії (1992–1995); і щонайменше 200 000 у Демократичній Республіці Конго (ДРК). У 2010 році Журнал Американської медичної асоціації опублікував дослідження, в якому стверджувалося, що близько 40% жінок у ДРК були згвалтовані хоча б раз у житті[64].

Під час війни, яка триває в Україні, вже зареєстровано чимало випадків згвалтувань українських жінок і дівчат російськими військами. Групові згвалтування, напади зі зброєю та згвалтування на очах у дітей – серед зібраних

слідчими свідчень [65]. У документі «Дії ООН проти сексуального насильства» ООН стверджує, що «зґвалтування, скоєне під час війни, часто має на меті тероризувати населення, розбити сім'ї, знищити громади, а в деяких випадках змінити етнічний склад наступного покоління. Іноді його також використовують для навмисного зараження жінок ВІЛ.

Часто гвалтівники, а також ті, хто заохочує до масових зґвалтувань, є державними діячами і навряд чи будуть покарані. Наприклад, у 1990-х роках у Гватемалі було вбито 200 000 людей і внаслідок цього було зареєстровано незліченну кількість зґвалтувань. Так само під час конфлікту в Боснії та Герцеговині, були створені «табори для зґвалтувань», де жінок і дівчат гвалтували тижнями поспіль. У кожному з цих випадків, безкарність була вагомою причиною його широкого використання. Amnesty International стверджує, що більшість злочинців діють безкарно, що робить переслідування та судові дії майже неможливими [66].

Військові обставини не розглядаються як причина домашнього насильства, але участь у військових конфліктах і вплив воєнної травми можуть стати «спусковим гачком» для насильницьких епізодів і сприяти посиленню інтенсивності та масштаб домашнього насильства. Деякі фактори, що сприяють збільшенню домашнього насильства під час війни : страх і невпевненість; соціально-економічна нестабільність; порушення усталеної сімейної динаміки та стосунків; підвищене вживання алкоголю та наркотиків; легкий доступ до різних видів зброї; виникнення посттравматичного стресу; і контекст громадянських війн, у яких переважно беруть участь чоловіки, які не готові до досвіду війни.

Отже, під час конфліктів жінки, дівчата стають особливо мішенню, коли зґвалтування та сексуальне насильство використовуються як тактика війни. Проблему зґвалтування під час війни не можна визначити як «жіночу проблему» і не можна розглядати як майже неминучий «побічний ефект» війни, як це звикли сприймати до ХХ ст. Що залишається тривожним, так це безкарність зґвалтувань під час війни, навіть незважаючи на те, що Рада Безпеки ООН 19 червня 2008

року прийняла Резолюцію 1820, що визнає сексуальне насильство знаряддям війни та зазначає, що зґвалтування є військовим злочином.

А тому необхідно підтримувати та зміцнювати організованість жінок у суспільствах, які стикаються з кризою, під час і після конфлікту.

2.3. Кіберпереслідування жінок

Сьогодні ми вже не уявляємо нашого життя без інтернету. Ми спілкуємось у месенджерах, робимо покупки в онлайн-шопах, замовляємо їжу, навіть керуємо своєю домашньою побутовою технікою за допомогою мобільного телефону, будучи поза домом. Організації ж ведуть бізнес, проводять акаунтинг та подібні процедури також за допомогою Всесвітньої Мережі. З великою кількістю технологічних пристроїв (комп'ютери, ноутбуки, смартфони, електронні блокноти тощо) та онлайн комунікаційних засобів (Інтернет, електронна пошта, сайти блогів, сайти соціальних мереж, такі як Facebook, Twitter, Instagram тощо) зростають також сприйнятливі і доступні онлайн домагання або переслідування [67 с.842].

Кіберпереслідування (кіберсталкінг) - це відносно нове явище, саме тому досі досі немає єдиного визначення даного поняття. На думку С.Симановича, кіберпереслідування чи онлайн-переслідування – це неодноразове використання Інтернету чи інших електронних засобів з метою переслідування чи залякування людини. Загальні характеристики цього поняття включають у собі хибні звинувачення чи публікацію образливих заяв, моніторинг чиєїсь онлайн-активності або фізичного розташування, загрози, крадіжку особистих даних, знищення даних чи маніпуляції з ними шляхом відправлення вірусу на пристрої жертви. Переслідування може включати небажані телефонні дзвінки, залишення голосових чи небажаних повідомлень, шпигунство чи моніторинг діяльності в соціальних мережах, публікацію чи погрози опублікувати небажану інформацію в Інтернеті. Кіберпереслідування може змусити людину обґрунтовано

побоюватися смерті, серйозних тілесних ушкоджень або значного емоційного стресу для себе, найближчого члена родини, подружжя чи інтимного партнера[68].

Термін «кіберпереслідування» часто використовується як синонім з такими термінами, як «кіберзловживання», «кіберзалякування». Існує чимало дискусій серед дослідників про те, як найкраще визначити ці терміни, але консенсусу щодо цих термінів ще не досягнуто. На основі досліджень кіберпереслідування має широкий термін, який включає різні форми комп'ютерного насильства в Інтернеті, включаючи кібер-залякування, переслідування, сексуальне домагання та порнографія.

Однак кібернасильство — це скоріше стара проблема в новій іпостасі, і її корені закріпились в історичних і стійких нерівних відносинах між жінками та чоловіками. Так само, як і будь-яка інша форма гендерно-орієнтованого насильства, воно ґрунтується на гендерній культурі норм і вірувань нашого суспільства і погіршується (відтворенням) гендерних стереотипів у цифрових і традиційних медіа.

Якщо відкинути частинку «кібер», то можна відзначити, що сталкінг, тобто переслідування — це небажаний контакт, що повторюється, який приносить занепокоєння людині, загрожує йому, викликаючи страх. При цьому не йдеться про конкретний фізичний контакт, але нерідко сталкінг призводить до фізичного насильства, оскільки сталкер прагне зберегти почуття влади та контролю, в т.ч. за допомогою домашнього насильства. Кібернасильство здійснюється в різних кіберпросторах, включаючи платформи соціальних мереж, обмін повідомленнями через програми та сайти для обговорень. Величезним набором технікою та інструментами можна зловживати для переслідування, опитування та контролювання жертв, в т.ч. смартфони та комп'ютери, фотоапарати та інше записуюче обладнання [69].

Що робить кібербулінг таким небезпечним, так це те, що він дає хуліганам можливість присоромити кого завгодно публічно в будь-яку годину доби, використовуючи різні типи технологій. Це можна зробити багатьма способами,

наприклад, платформами обміну миттєвими повідомленнями, різними платформами соціальних мереж, веб-сайтами інтерактивних ігор і навіть електронною поштою. Це в основному

- Розміщення будь-якого принизливого контенту щодо жертви.
- Злом облікового запису жертви.
- Надсилання або розміщення вульгарних повідомлень в Інтернеті.
- Погроза вчинення насильницьких дій.
- Переслідування за допомогою дзвінків, повідомлень тощо.
- Погрози порнографією [70] .

Найбільш поширеною формою кіберпереслідування вважається розсилання так званих «листів ненависті» або непристойних і-мейлів із погрозами. Крім цього кіберсталкери нерідко проникають у різні онлайн-обговорення, чати, групи, де й розповсюджують зловмисну інформацію. Розсилка комп'ютерних вірусів – особливо складна форма кіберсталкінгу і далеко не єдина. Всі вони небезпечні тим, що будь-якої миті можуть перерости у переслідування у реальне життя (наприклад, у формі дзвінків із погрозами, актів вандалізму проти власності жертви і навіть фізичних нападів). За даними статистики, саме жінки, особливості молоді дівчата, найчастіше піддаються кіберсталкінгу. І відсутність достатнього нормативного регулювання проблеми, і навіть засобів захисту – це допомагає сталкерам, тобто реальним злочинцям, залишатися безкарними [71].

Докази на рівні ЄС, на міжнародному та національному рівнях показує, що жінки та дівчата дуже вразливі до кібернасильства, і особливо постраждали від цього явища. Як жінки, так і чоловіки можуть зіткнутися з інцидентами міжособистісного насильства та зловживання (в т.ч онлайн): чоловіки теж можуть бути жертвами, і жінки можуть бути злочинцями. Проте дослідження вказують на те, що жінки та дівчата з більшою ймовірністю стають ціллю кібернасильства, повторного та серйозного зазнавання форм фізичного, психологічного чи емоційного зловживання.

Дослідження показують, що жінки та дівчата надмірно представлені як жертви кібернасильства. Наприклад, опитування понад 9 000 німців інтернет-користувачів віком від 10 до 50 виявили статистично значущу різницю за статтю: жінки було значно частіше жертвами кіберпереслідування, ніж у чоловіки, а також дана форма насильства була більш травматичною для жінки – жертви.

Окрім гендерного виміру кібернасильства, слід також враховувати вік. Поки дівчата та молоді жінки піддаються певним формам кібернасильства (наприклад, кіберзалякування) та зловживання інтимними зображеннями без згоди), старші жінки, як правило, більш вразливі до інших форм (наприклад, крадіжка особистих даних і кіберпереслідування). Це пояснюється низкою причин, наприклад, схильністю молодих людей не звертати уваги на питання безпеки, більше ризикують в Інтернеті, а також погані цифрові технології, які заважають старшим жертвам захистити себе. [72,с 36].

Існують також такі типи переслідувань в інтернеті, як :

- Секс – вимагання. ФБР визначає секс-вимагання як форму кібервимагання, за якого від людей вимагають надати сексуальні зображення або сексуальні послуги. «Ці вимоги супроводжуються погрозами завдати шкоди або збентежити жертв, якщо вони не підкоряться, наприклад, погрожуючи розповсюдити особисті та інтимні фотографії жертв або їх особисту інформацію, якщо вони не погодяться надіслати правопорушникам зображення відвертого сексуального характеру».

- Обмін інтимними зображеннями без згоди («порно помсти»). Ця форма насильства передбачає публікацію в Інтернеті зображень або відео сексуального характеру. Вміст зазвичай береться за згодою, але публікується без дозволу, як правило, колишнім партнером жертви. Помсту порно можна поєднувати з іншими тактиками, наприклад доксингом. Матеріал можна поширювати разом із особистою інформацією, такою як адреси електронної пошти чи номери телефонів. Жінки частіше зазнають сексуальних домагань і обміну інтимним контентом.

- Сексуальні домагання в Інтернеті: згідно з інформацією представленою Національною мережею згвалтувань, насильства та інцесту (RAINN) , сексуальні домагання включають небажані «сексуальні домагання, прохання про сексуальні послуги та інші вербальні чи фізичні домагання сексуального характеру». Акти переслідування в онлайн-просторах, як «відверті зображення сексуального характеру, контент, жарти, мізогінія, використання псевдонімів, прохання про компанію, сексуальні послуги та коментарі щодо одягу [73].

Можуть бути різні причини, які призводять до появи кіберпереслідування. Перша і головна причина здійснення переслідування в Інтернеті полягає в тому, що це дозволяє людині приховати свою особу та місцезнаходження, щоб вона могла виконувати свої дії, щоб її легко не спіймали. Це може бути через одержимість любов'ю та сексом, ревності, наклепи на когось у соціальній групі, помста, его чи навіть для того, щоб вступити/розірвати стосунки з іншою людиною та багато іншого.

В електронній книзі «Практичний посібник із боротьби з кіберпереслідуванням» сказано, що спостереження за тим, що люди роблять в Інтернеті, стає кіберпереслідуванням, коли ви встановлюєте постійний небажаний контакт з особою, що викликає у неї страх і страждання.

В Індії першим випадком кіберпереслідування став випадок Маніша Катурії, який переслідував жінку на ім'я Ріта Колі. Ця справа внесла поправку 2008 року до Закону про ІТ 2000 року. Але цього акта недостатньо для захисту від кіберпереслідування, як ми бачимо з цифр, наведених державним міністром внутрішніх справ щодо жінок, що постійно зростають. Згідно з даними, у 2016 році зареєстровано 7132 випадки переслідування, у 2015 році – 6266 випадків, у 2014 році – 4699 випадків [74].

Переслідування в Інтернеті є серйозною та потенційно небезпечною для життя проблемою з реальними наслідками для жертв та їх особистого та приватного життя.

Наслідки агресивних дій в Інтернеті можуть бути такими:

- Переслідування в Інтернеті можуть загрожувати фізичній цілісності чи спонукати інших до фізичного нападу.
- Інколи переслідування в Інтернеті можуть замовкнути жертв , а іноді й їхні родини та друзів, переважно жінок і молодших дівчат.
- Іноді, отримавши занадто багато ненависті в Інтернеті, жертви змушені покинути свої профілі в соціальних мережах.
- Щоразу, коли відбувається насильство в Інтернеті, жертви не можуть ділитися своїми думками, а іноді навіть отримати доступ до відповідної інформації чи висловлювати свої погляди.

Було виявлено, що жінки, які зазнали домагань в Інтернеті, у два рази частіше повідомляли про це в поліцію, ніж чоловіки.

Люди, які стикалися з насильством в Інтернеті, можуть відчувати занепокоєння та стрес, коли їм також доведеться виконувати свої звичайні справи. Це може завдати серйозних страждань потерпілим:

- Низька самооцінка
- Депресія
- Суїцидальні думки
- Спроба суїциду
- Погана успішність у школі

Для молодих людей кіберзалякування може призвести до самоушкодження, ізоляції та суїцидальних думок та ідей. Це також змушує людину боятися за своє життя, якщо зазнавати постійних переслідувань [75]

Переслідування в Інтернеті має серйозні наслідки для тих, хто їх зазнає. Це може вплинути на психічне здоров'я та благополуччя жінок і призвести до тривоги, депресії та посттравматичного стресового розладу. Онлайн-домагання часто мають чітку мету змусити особу покинути Інтернет або видалити свій вміст. Як наслідок, різні голоси піддаються цензурі та замовчуються, а право жінок на свободу вираження поглядів зазнає серйозного впливу. Є також занепокоєння щодо реальних ризиків фізичної безпеки. Крім того, жінки несуть фінансові витрати, коли вони змушені захищатися від насильства (наприклад,

якщо їм доводиться змінювати своє місцезнаходження, отримати професійну допомогу) [76].

Кіберпереслідування можна розглядати як постійну та повторювану небажану поведінку, спрямовану на конкретну особу, призначені для заподіяння сильного емоційного стресу, страху, та інколи фізичної шкоди.

Кіберпереслідування жінок і дівчат передбачає навмисні повторні дії проти них через їхню стать, або інших факторів (наприклад, раса, вік, інвалідність, сексуальна приналежність, професія чи переконання). Воно здійснюється за допомогою використання ІКТ засобів переслідування, залякування, переслідування, шпигування або встановлення небажаного спілкування чи контакту, участь у шкідливій поведінці, яка змушує жертву відчувати загрозу, страждання або небезпеку будь-яким способом, з метою залякування, створити вороже, принизливе або образливе середовище для жертви.

За даними дослідження, саме жінки, в особливості молоді дівчата, найчастіше піддаються кіберсталкінгу. І відсутність достатнього нормативного регулювання проблеми, а також засобів захисту – все це допомагає сталкерам, тобто реальним злочинцям, залишатися безкарними.

3. СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК ТА БОРОТЬБИ З НАСИЛЬСТВОМ ПРОТИ ЖІНОК

3.1. Міжнародні документи в сфері боротьби з насильством проти жінок

Досягнення рівності між жінками та чоловіками та усунення всіх форм дискримінації щодо жінок є основними правами людини та цінностями Організації Об'єднаних Націй. Проте жінки в усьому світі регулярно страждають від порушень своїх прав протягом усього життя, і усвідомлення прав жінок не завжди було пріоритетом. Досягнення рівності між чоловіками та жінками вимагає всебічного вивчення та розуміння способів, за допомогою яких жінки зазнають дискримінації, а також причин заперечення рівності, щоб розробити відповідні стратегії щодо усунення такої дискримінації.

Організація Об'єднаних Націй багато років займається питаннями дискримінації жінок і в останні десятиліття досягла значного прогресу в забезпеченні прав жінок по всьому світу. Однак залишаються важливі прогалини, оскільки з'являються нові прояви дискримінації щодо жінок.

Право на освіту визнано у Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права (стаття 13), Конвенцію про права дитини (стаття 28), Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (стаття 10) та Конвенцію про права інвалідів (стаття 24). Крім заклику до недискримінації в реалізації права на освіту та безкоштовну загальну початкову освіту, необхідно, щоб держави усували особливі перешкоди, з якими стикаються дівчата та жінки при доступі до освіти, наприклад, ранні шлюби, вагітність, дитяча праця та насильство. Повинні враховуватися і потреби дівчат, які страждають від множинних форм дискримінації, пов'язаних, наприклад, з їх інвалідністю.

Право на рівність чоловіків і жінок на шлюб і життя в сім'ї також визнається в різних документах з прав людини, включаючи Загальну декларацію прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Проте

спостерігається нерівність жінок і чоловіків у використанні прав, пов'язаних із приватною сферою. У багатьох країнах жінки змушені одружуватися, є нерівність прав щодо опіки та усиновлення, а також вони не мають рівної правоздатності.

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок визначає право жінок бути вільними від дискримінації та встановлює основні принципи захисту цього права. Він встановлює порядок денний для національних дій щодо припинення дискримінації та забезпечує основу для досягнення рівності між чоловіками та жінками шляхом забезпечення рівного доступу жінок і рівних можливостей у політичному та громадському житті, а також до освіти, охорони здоров'я та зайнятості. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW) є єдиною угодою з прав людини, яка підтверджує репродуктивні права жінок. Конвенцію ратифікували 180 держав, що робить її однією з найбільш ратифікованих міжнародних угод. Держави-учасниці Конвенції повинні подавати періодичні звіти про становище жінок у своїх країнах. Конвенція вимагає від держав-учасниць, щоб вони вживали «всі відповідні заходи для ліквідації дискримінації щодо жінок у всіх питаннях, що стосуються шлюбу та сімейних відносин» (стаття 16). Ці заходи мають бути спрямовані на забезпечення рівності прав між чоловіком і жінкою: на одруження з вільним вибором чоловіка, під час шлюбу та при його розірванні, на доступ до майна, на вибір прізвища, професії та роду занять [77].

Згідно з Загальною декларацією прав людини, у всіх є право «брати участь в управлінні своєю країною» (стаття 21) [78]. Стаття 7 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок гарантує право жінок голосувати на всіх виборах і публічних референдумах і обиратися у всі органи, які публічно обираються, право брати участь у формулюванні політики уряду та її реалізації. Стаття 8 вимагає від держав - учасниць вжиття всіх належних заходів для забезпечення жінкам можливості «на рівних умовах з чоловіками і без будь-якої дискримінації представляти свої уряди на міжнародному рівні та брати участь у роботі міжнародних організацій» [79].

Однак, незважаючи на те, що виборче право жінок було проголошено майже у всіх державах світ, на практиці жінки стикаються з багатьма труднощами, наприклад, через відсутність вільних і справедливих виборів, порушення свободи вираження поглядів або відсутність безпеки. У деяких країнах жінки не можуть зареєструватися для голосування, тому що вони не мають свідоцтва про народження або документа, що засвідчують особу, які видаються тільки чоловікам.

У Пекінській декларації 1995 року окреслено проблеми, пов'язані з реальним становищем жінок, і намічено стратегії розширення можливостей жінок на основі рівності у всіх сферах суспільного життя. Пекінська платформа дій має на меті досягнення балансу між жінками та чоловіками в процесі прийняття рішень на національному рівні. Однак мету рівності все ще не досягнуто в багатьох країнах.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права згадує право на достатнє харчування, одяг та житло, а також постійне поліпшення умов життя як частину права на достатній рівень життя для себе та своєї сім'ї (стаття 11) [80]. Право жінок на землю, власність, харчування, воду та санітарію, а також на роботу та соціальне забезпечення нерозривно пов'язані з правом на отримання адекватного рівня життя. Усі ці права гарантуються міжнародним правом, включаючи право користуватися цими правами на рівних засадах із чоловіками, без дискримінації.

У грудні 1993 р. Генеральна Асамблея ухвалила Декларацію про викорінення насильства проти жінок. Це був перший спеціальний міжнародний документ для вирішення цієї проблеми. Він визнає, що насильство щодо жінок є порушенням прав і свобод жінок і проявом історично нерівних владних відносин між чоловіками і жінками. У декларації міститься заклик засудити насильство щодо жінок та виконати свої зобов'язання щодо його викорінення.

Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 , прийнята в 2000 році, визнає роль жінок у розбудові миру та вплив збройних конфліктів на жінок. Він сприяє участі та представництву жінок на всіх рівнях прийняття рішень, захисту жінок і дівчат,

а також інтеграції гендерної перспективи в постконфліктні процеси та діяльність ООН. 1325 і сім пізніших резолюцій разом складають Порядок денний «Жінки, мир і безпека» та надають життєво важливу підтримку організаціям із захисту прав жінок, які працюють на місцях.

У 2015 році члени ООН ухвалили Цілі сталого розвитку (ЦСР). Охоплюючи 17 цілей щодо економічних, соціальних та екологічних питань, вони стосуються всіх країн. Гендерна рівність просувається через ціль 5, яка спрямована на «досягнення гендерної рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат», і включена до багатьох інших цілей. ЦСР 5 встановлює конкретні цілі щодо законодавчої бази для припинення дискримінації; насильства над жінками та дівчатами; шкідливі практики, такі як дитячі шлюби та калічення жіночих статевих органів; неоплачуваний догляд і домашня робота; участь і лідерство в суспільному житті; сексуальне та репродуктивне здоров'я та репродуктивні права; та економічні права [81].

Конвенція про протидію торгівлі людьми 2005 р. вступила в силу 1 лютого 2008 р. Конвенція ґрунтується на існуючих підходах до забезпечення особистої свободи. У преамбулі прямо вказується, що «торгівля людьми є порушенням прав людини та посяганням на гідність та цілісність людської особистості». Водночас у Конвенції значно посилено зобов'язання держав щодо забезпечення захисту жертвам такого роду злочинів. Норми Конвенції покривають усі можливі форми трафіку: як національний, так і транснаціональний, як пов'язаний, так і не пов'язаний з організованою злочинністю. Захист від трафіку, згідно Конвенції підлягають всі особи: жінки, чоловіки, діти [82].

Пекінська декларація та Платформа дій [83] підтверджують, що захист і просування прав людини є першочерговим обов'язком урядів і основою діяльності Організації Об'єднаних Націй. Платформа дій твердо закріплює досягнення гендерної рівності в рамках прав людини та містить чітку заяву про відповідальність держави за виконання взятих зобов'язань.

Статут ООН гарантує рівні права жінок і чоловіків. Усі основні міжнародні документи з прав людини передбачають припинення дискримінації за ознакою

статі. Майже всі країни ратифікували Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), яку називають міжнародним біллем про права жінок.

Проте сьогодні в кожному регіоні світу залишаються серйозні прогалини та порушення, а прогрес є неприйнятно повільним, особливо для найбільш маргіналізованих жінок і дівчат. Дискримінація в законодавстві зберігається в багатьох країнах. Жінки не беруть участі в політиці нарівні з чоловіками. Вони стикаються з кричущою дискримінацією на ринку праці та доступу до економічних активів. Багато форм насильства, явно спрямованих проти жінок і дівчат, позбавляють їх прав і дуже часто позбавляють їх життя. У деяких регіонах зберігається неприпустимо високий рівень материнської смертності. Неоплачувана робота по догляду продовжує обмежувати реалізацію прав жінок.

Платформа дій закликає уряди вжити заходів для вирішення кількох важливих проблем, серед яких насильство щодо жінок. У Платформі дій зазначено: «Насильство щодо жінок є перешкодою для досягнення цілей рівності, розвитку та миру. Насильство по відношенню до жінок одночасно порушує і обмежує або зводить нанівець здійснення жінками своїх прав людини та основних свобод. Тривала неспроможність захистити та заохочувати ці права та свободи у випадку насильства щодо жінок викликає занепокоєння у всіх державах і має бути вирішена. У всіх суспільствах більшою чи меншою мірою жінки та дівчата зазнають фізичного, сексуального та психологічного насильства, яке не залежить від доходу, класу та культури. Низький соціально-економічний статус жінки може бути як причиною, так і наслідком насильства над жінками.

Визначення насильства, яке міститься в Платформі дій, є широким, включаючи «будь-який акт гендерно зумовленого насильства, який призводить або може призвести до фізичної, сексуальної або психологічної шкоди чи страждань жінкам, включаючи погрози такої дії, примусу або свавільного

позбавлення волі, незалежно від того, чи відбуваються вони в публічному чи приватному житті» [84].

Пекінська платформа дій також вимагає від усіх урядів розробки стратегій або національних планів дій для впровадження Платформи на місцевому рівні. Національні плани дій для кожної країни окреслюють конкретні заходи, які національні уряди вживатимуть для покращення становища жінок, зокрема боротьби з насильством щодо жінок.

Завдяки Пекінській декларації та Платформі дій 189 держав-членів ООН погодилися вжити заходів у цих сферах. Декларація містить рішучі зобов'язання підтримувати рівні права жінок і покласти край дискримінації. Платформа включає права жінок як одну з 12 важливих проблем.

Він визначає кроки для повної імплементації всіх документів з прав людини, особливо Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), для забезпечення рівності та недискримінації згідно із законом і на практиці, а також для досягнення правової грамотності. Реалізація прав людини жінок має вирішальне значення для досягнення прогресу в усіх сферах, які стосуються Платформи дій.

Через майже 20 років ці обіцянки виконано лише частково. Права жінок і дівчат сьогодні ширше розуміють і відстоюють, але це має стати реальністю для кожної жінки та кожної дівчини. Жодної дискримінації. Без порушень. Без винятків [85].

Конвенція про права дитини (стаття 2) та Конвенція про захист прав усіх трудящих - мігрантів та членів їх сімей (стаття 7) також забороняють дискримінацію за ознакою статі. У Конвенції про права інвалідів (стаття 6) визнається множинна дискримінація, на яку зазнають жінки - інваліди, і міститься зобов'язання держав - учасниць боротися з нею, вживаючи "всі належні заходи для забезпечення всебічного розвитку, поліпшення становища та розширення прав і можливостей жінок" у плані здійснення ними своїх прав людини.

ООН з прав людини прагне співпрацювати з державами, національними правозахисними установами (НІПЛ), громадянським суспільством та іншими зацікавленими сторонами в усьому світі, щоб:

- Реформувати дискримінаційні закони та політику, які допускають дискримінацію за ознакою статі, і привести їх у відповідність до міжнародного права прав людини;
- Трансформувати дискримінаційні соціальні норми та шкідливі гендерні стереотипи в більш рівноправні соціальні структури та відносини влади для всіх статей;
- Викорінити гендерне насильство;
- Гарантувати користування сексуальним і репродуктивним здоров'ям і правами для всіх;
- Захищати та розширювати громадянський простір жінок-правозахисниць та феміністичних рухів;
- Сприяти рівноправній участі жінок, чоловіків і людей різної гендерної ідентичності в громадянському, політичному, економічному, соціальному та культурному житті;
- Забезпечити гендерну рівність в Управлінні ООН з прав людини та ООН [86].

Численні міжнародні та регіональні документи привернули увагу до гендерних аспектів прав людини, найважливішим з яких є Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), прийнята в 1979 році

Хоча в деяких сферах було досягнуто прогресу, багато викликів і перешкод, все ще залишаються. Крім того, нові виклики для розширення прав і можливостей жінок і гендерної рівності, які виникли протягом останнього десятиліття, такі як фемінізація епідемії СНІДу, фемінізація міграції та збільшення торгівлі жінками, потребують ефективнішого вирішення.

Жінки у всіх країнах, незалежно від статусу, віку, касты чи релігії, продовжують випробовувати насильство практично у всіх сферах життя, чи то вдома, на роботі, чи під час конфліктів. Насильство також присутнє протягом

усього життя жінки, це стосується і дівчаток, і жінок похилого віку. За даними ООН - одна з трьох жінок і дівчат зазнає фізичного або сексуального насильства хоча б раз у житті [87].

Захист прав жінок і дівчаток має бути закріпленим у національному законодавстві та політиці, твердо закріпленими на міжнародних стандартах прав людини. Жінки та дівчата повинні знати свої права та мати право вимагати їх. Необхідно кинути виклик і змінити соціальні погляди та стереотипи, які підривають гендерну рівність.

3.2 Регіональні системи забезпечення та захисту прав жінок

Як відомо, права людини можуть бути захищені законом як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні. Міжнародне право прав людини, зі свого боку, має різні рівні, включаючи глобальну систему, в якій Організація Об'єднаних Націй (ООН) є головним гравцем і яка потенційно може бути застосована в тій чи іншій формі до кожної людини у світі; і регіональні системи, які охоплюють три частини світу – Африку, Америку та Європу. Якщо права людини не захищені на внутрішньому рівні, то в дію вступає міжнародна система, а захист може здійснюватися глобальною або регіональною системою (у тих частинах світу, де такі системи існують).

Усі три регіональні системи прав людини, згадані вище, є частиною регіональних інтеграційних систем із значно ширшим мандатом, ніж лише права людини – у випадку Африки головною організацією є Африканський Союз (АС); на американському континенті – це Організація американських держав (ОАД); а в Європі це Рада Європи (РЄ). Інші частини світу також мають органи регіональної інтеграції, але без подібного мандату з прав людини[88].

Три регіональні договори, що стосуються насильства щодо жінок, намагалися вирішити те, чого не вистачає на глобальному рівні:

- Конвенція Белен-ду-Пара (офіційна назва — Міжамериканська конвенція про запобігання, покарання та викорінення насильства щодо жінок, прийнята в 1994 році)

- Африканський протокол Мапуту (Протокол до Африканської хартії прав людини і народів щодо прав жінок в Африці, ухвалений у липні 2003 р.)
- Європейська Стамбульська конвенція (Конвенція про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з ними, прийнята в березні 2016 року)

Американська система захисту прав людини небезпідставно пишається тим, що є першопрохідником серед регіональних систем захисту прав людини та прав жінок. У 1928 р. в рамках правопопередника ОАД – Панамериканського союзу було засновано Міжамериканську комісію у справах жінок. Таким чином, цей орган є найстарішим міжурядовим органом, який займається просуванням прав жінок. МКЗ є форумом для обговорення питань та вироблення політичних рішень, пов'язаних з правами жінок та гендерною рівністю в країнах двох Америк.

Функціями МКЗ є консультативна та технічна підтримка держав-членів у виконанні ними міжнародних та міжамериканських зобов'язань у питаннях прав жінок, гендерної рівності та справедливості. Комісія допомагає державам-членам надати повні та рівні можливості для участі та представництва жінок у громадянській, політичній, економічній, соціальній та культурній сферах життя суспільства. З метою досягнення гендерної рівності у міжамериканському регіоні МКЗ співпрацює з міжнародними організаціями, громадськими організаціями, навчальними закладами та приватним сектором [89].

Комісія бере участь у розвитку міжнародного та міжамериканського правового та інституційного регулювання питань, пов'язаних з правами жінок та гендерною рівністю. МКЗ також просуває прийняття та зміну відповідного законодавства для боротьби з усіма формами дискримінації щодо жінок. Однією з цілей МКЖ полягала у тому, щоб домогтися для жінок права голосувати під час виборів. У 1928 р. таке право існувало лише в Канаді та США. До 1964 року. МКЖ вдалося досягти цієї мети: у всіх країнах регіону жінки отримали виборчі права [90, р.1].

У 1938 р. МКЖ прийняла Лімську декларацію, в якій говорилося, що жінки мають право на рівне з чоловіками звернення, рівність у питаннях, пов'язаних із громадським порядком, широкі можливості та захист на робочих місцях, повноцінний захист материнства [91].

В 1948 р., на 9-й Міжнародній конференції американських держав МКЗ домоглася підписання Міжамериканської конвенції про надання політичних прав жінкам, яка встановлює, що право голосувати та бути обраним не повинно обмежуватися за ознакою статі. На Конференції також була підписано Міжамериканську конвенцію про надання цивільних прав. [92]

У 1979 р. на II Міжамериканській спеціалізованій конфедерації з міжнародного права в Монтевідео за участю МКЗ було прийнято Конвенцію про доміцилію, згідно з якою місцем проживання особи вважається те місце, де вона зазвичай мешкає. Щодо жінок ця Конвенція встановила, що жінка, яка мешкає з чоловіком у подружньому доміцилі, має право на власне місце проживання [93, р. 5].

Усі прийняті документи щодо прав жінок стосувалися насамперед питань дискримінації та гендерної рівності і практично не торкаються однієї з найсерйозніших проблем, з якою жінки регіону стикаються регулярно, – проблему насильства щодо жінок. У 1990 р. МКЗ розробила Декларацію про викорінення насильства щодо жінок. 1994 р., на сесії Генеральної Асамблеї ОАД у Белен-ду-Пара (Бразилія), за проектом МКЗ було прийнято Міжамериканську конвенцію про попередження та викорінення насильства щодо жінок та покарання за нього, відома також як Конвенція Белен-ду-Пара.

Конвенція визнає права жінок правами людини та встановлює обов'язок держави щодо захисту цих прав як таких, а не лише в рамках сімейного чи цивільного права. У Конвенції йдеться, що «держава може відповідати за дії приватних осіб, якщо вона не зробила належним чином відповідних заходів щодо запобігання правам жінок, розслідуванню актів насильства та покаранню за них, а також не виплатила компенсацію жертвам.

Конвенція Белен-ду-Пара у ст. 1 визначає насильство щодо жінок як «будь-яка дія або поведінка, яка призводить до смерті або завдає фізичної, сексуальної або психологічної шкоди чи страждання жінці, як у приватній, так та у суспільній сфері». Визнається існування зв'язку між гендерним насильством і дискримінацією, що відбувається з нерівності між чоловіками та жінками.

Визнається право жінки на свободу від насильства та дискримінації та можливість користуватися всіма правами людини, закріпленими у регіональних та міжнародних документах. Держави-учасниці, у свою чергу, повинні запобігати, карати та викорінювати насильство щодо жінок через заборону насильницьких та дискримінаційних практик та зміни законодавства, у тому числі з метою створення прозорої та ефективної судової та адміністративної систем, щоб постраждалі могли добитися правосуддя та відшкодування збитків [94].

У 2022 р. МКЗ прийняла новий Стратегічний план до 2026 р., містить програми та заходи за двома напрямками: сприяння гендерній рівності та ліквідація дискримінації; запобігання та покарання насильства за ознакою статі. У рамках цих напрямів встановлювався ряд пріоритетів: 1) інституціоналізація гендерного аспекту у роботі ОАД та її держав членів; 2) зміцнення потенціалу для всебічного контролю за здійсненням прав жінок; 3) сприяння політичної та громадянської свідомості для розвитку демократії та керованості державою; 4) заохочення економічної незалежності жінок для всебічного розвитку суспільства; 5) застосування гендерного підходу при забезпеченні суспільної безпеки [95].

Незважаючи на дію міжнародних документів та національних законів, що захищають права жінок, існує низка прогалин у реальному доступі жінок до їхніх прав. МКЗ прагне виявити та усунути їх шляхом збору інформації та здійснення проектів технічного співробітництва з урядами. Проте відсутність автономності у МКЗ позначається на ефективності її роботи та свідчить про необхідність розглянути питання щодо створення регіональної автономної міжнародної організації для вирішення проблем жінок.

Протокол 2003 року до Африканської хартії прав людини і народів щодо прав жінок в Африці, більш відомий як «Протокол Мапуту». Протокол Мапуту вважається «основою захисту прав людини в Африці».

Р. Манджу стверджує, що прийняття всеосяжного протоколу про права жінок є відправною точкою для процесу справжнього залучення держав і визнання того, що «втілення прав у реальність» — це не просто пусте гасло, яке повторюють державні та недержавні суб'єкти, коли це політично зручно зробити [96 с. 154].

Як сформульовано в Протоколі Мапуту, історично в Африці були, м'яко кажучи, низькі права жінок. Ф.Банда стверджує, що Протокол є не стільки засобом виправлення нормативних недоліків у існуючому законодавстві про права людини щодо захисту жінок, скільки відповіддю на невиконання таких положень [97 с. 77].

Прийняття Протоколу до Африканської хартії прав людини і народів щодо прав жінок в Африці ні в якому разі не повинно тлумачитися як схвалення, заохочення або пропаганда гомосексуалізму, абортів (за винятком терапевтичних абортів), каліцтва статевих органів, проституції чи будь-яких інших, практика, яка не узгоджується з універсальними або африканськими етичними та моральними цінностями, і яку можна неправильно розуміти як таку, що впливає з права жінки на повагу як особистості або на вільний розвиток її особистості [98 с. 147].

Однак більшість країн континенту намагалися повною мірою реалізувати принципи Протоколу Мапуту через політику та програми щодо гендерної рівності. Тим не менш, існують значні прогалини між положеннями Протоколу, їх введенням у національне законодавство та користуванням жінками своїми правами на практиці [99 с. 2-3].

Заслуговує на увагу той факт, що цей Протокол отримав таку кількість ратифікацій, щоб забезпечити його виконання, за дуже короткий період (він набув чинності 25 листопада 2005 року після ратифікації Того). Це свідчить про

усвідомлення в Африці потреби в регіональній правовій базі для захисту прав жінок.

Коли був розроблений і прийнятий Протокол Мапуту, два основні правові документи щодо захисту жінок в Африці - Банжувська хартія та Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW) - уже набули чинності. У 2003 році обидва вже отримали значну кількість ратифікацій в Африці. CEDAW знаходить одну зі своїх ключових осей у статті 1, яка визначає термін «дискримінація жінок», подібний до того, що передбачений у Протоколі Мапуту. Однак вважалося, що він не відповідає належним чином потребам африканських жінок. Отже, враховуючи подібність формулювань, визначення «дискримінації щодо жінок», яке міститься в Протоколі Мапуту, також викликає розчарування, беручи до уваги, що цей обов'язок покладався лише на держави-учасниці Протоколу і не враховував, наприклад, недержавні актори [100 с. 147].

- Проте Протокол Мапуту, здається, був прийнятий для досягнення чотирьох основних цілей, які загалом були досягнуті:
 - (i) покращити захист, гарантований жінкам відповідно до Банжувської хартії;
 - (ii) створити спеціальний інструмент для захисту африканських жінок, які могли б заповнити існуючу прогалину в цьому відношенні;
 - (iii) розробити спеціальний африканський правовий інструмент, який консолідував би міжнародні стандарти для африканських держав, дозволяючи африканським урядам виконувати зобов'язання, які вони взяли на себе;
 - (iv) створити механізм примусового виконання поточних зобов'язань щодо захисту жінок на континенті

Протокол визнав і гарантував широкий спектр громадянських і політичних прав жінок, а також економічних, соціальних і культурних прав, тим самим підтверджуючи універсальність, неподільність і взаємозалежність усіх міжнародно визнаних прав людини жінок. Ці права включають право на життя, недоторканість і особисту безпеку, захист від шкідливої традиційної практики,

заборони та дискримінації, а також захист жінок у збройних конфліктах. Крім того, Протокол гарантує кожній жінці право на повагу як особистості та повний розвиток її особистості, заборону експлуатації чи приниження, доступ до правосуддя та рівний захист перед законом, участь у політичному процесі та процесі прийняття рішень.

Протокол також гарантує право жінок на здоров'я та репродуктивні права, право на продовольчу безпеку та право на достатнє житло. Протокол також зобов'язує держав-учасниць, якщо вони ще не зробили цього, включити до своїх конституцій та інших законодавчих інструментів ці основні принципи та забезпечити їх ефективну реалізацію. Крім того, це зобов'язує їх інтегрувати гендерну перспективу в своїй політичних рішеннях, законодавстві, планах розвитку та діяльності та забезпечення загального добробуту жінок [101, р. 74].

Після прийняття Протоколу Мапуту Асамблея Африканського Союзу прийняла Урочисту декларацію в 2004 році, закликаючи держави ратифікувати Протокол Мапуту. Ця ініціатива прискорила темпи ратифікації Протоколу. Акцент, який АС зробив на цій декларації, зіграв важливу роль у переконанні держав-членів прийняти Протокол.

Конвенція Ради Європи про боротьбу з насильством щодо жінок і домашнім насильством була прийнята в 2011 році в Стамбулі (надалі «Стамбульська конвенція Ради Європи») і є визначним кроком у створенні унікальної та вдосконаленої правової бази, обов'язкової для держав, які її ратифікували, спрямована на захист жінок і дівчат від гендерно зумовленого насильства, а також будь-якої особи від домашнього насильства.

Феномен гендерного насильства поширений у кожній країні світу. У Європейському Союзі (ЄС), згідно зі звітом, підготовленим Європейським агентством з основних прав, 33% жінок зазнали фізичного та/або сексуального насильства з 15 років, що відповідає 62 мільйонам жінок [102] Ці дані є лише частково надійними; реальність така, що ситуація ще гірша. Насправді більшість випадків насильства, скоєного за стінами сім'ї, залишаються непоміченими.

Набувши чинності 1 серпня 2014 року, Конвенція була ратифікована – на момент написання – 22 державами із 47 держав Ради Європи. Конвенція відкрита для міжнародних організацій, таких як ЄС, і не держав-членів Ради Європи однаково, отже, має універсальне прагнення. У жовтні 2015 року Європейська комісія опублікувала «дорожню карту» (можливого) приєднання ЄС до Стамбульської конвенції Ради Європи та з нагоди Міжнародного дня боротьби з насильством щодо жінок підтвердила, що є перший, конкретний крок до ратифікації. У березні 2016 року Комісія представила пропозицію щодо Рішення Ради про підписання Конвенції [103].

Стамбульська конвенція є результатом тривалого процесу, який підвищив обізнаність про проблему насильства щодо жінок у Європі та, загалом, на міжнародному рівні. Навіть якщо вони вчинені приватними особами в домашніх умовах, випадки насильства щодо жінок є порушенням прав людини, і держави несуть зобов'язання належної обачності в ефективному запобіганні цим злочинам і боротьбі з ними. Розрізнення приватного та публічного, яке раніше заважало державам втручання в особисту сферу було порушено завдяки положенням, включеним до міжнародних правових інструментів, роботі міжнародних і регіональних трибуналів, а також феміністським теоріям. Згідно з міжнародним правом, держави повинні втрутитися, щоб покарати винних у злочинах проти жінок, і прийняти адекватні превентивні та захисні заходи на користь жінок, які стали жертвами насильства [104 с.269].

На міжнародному рівні, як відомо, Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW) 1979 року не містить жодних згадок про насильство щодо жінок чи домашнє насильство. Проте Комітет, заснований Конвенцією, визначив у своїй Загальній рекомендації 19, виданій у 1992 році, гендерне насильство як «форму дискримінації, яка серйозно перешкоджає можливості жінок користуватися правами та свободами на основі рівності з чоловіками. Отже, насильство щодо жінок можна віднести до дій, заборонених міжнародно-правовим документом, оскільки насильство перешкоджає здійсненню жінками прав і свобод нарівні з чоловіками. У 1993 році Генеральна

Асамблея ООН прийняла Декларацію про ліквідацію насильства щодо жінок, а в 1994 році тодішня Комісія ООН з прав людини призначила спеціального доповідача з питань насильства щодо жінок, його причин і наслідків для контролю за повагою прав жінок державами [105].

Варто зазначити, що через понад двадцять років після Загальних коментарів Комітету CEDAW питання насильства щодо жінок все ще вважається пріоритетним у політичному порядку денному міжнародних і регіональних організацій. Тому, наприклад, Рада Безпеки ООН у своїй резолюції 2242 (2015) підкреслила вплив нових форм насильства на жінок і дівчат, зокрема негативні наслідки зміни клімату, міжнародного тероризму та глобального характеру пандемії здоров'я та закликав держави-члени «забезпечити збільшення представництва жінок на всіх рівнях прийняття рішень у національних, регіональних та міжнародних установах», зокрема в секторах, що стосуються миру та безпеки. Крім того, Порядок денний щодо сталого розвитку до 2030 року включив до своїх цілей (а саме ціль № 5) досягнення гендерної рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат. Цієї мети можна досягти різними засобами, у тому числі шляхом усунення «усіх форм насильства щодо всіх жінок і дівчат у державній і приватній сферах, включаючи торгівлю людьми, сексуальну та інші види експлуатації» [106].

Тим не менш, хоча інтереси міжнародної спільноти дедалі більше визнає серйозність злочину, частково в результаті шляху, прокладеного феміністськими вченими та активістами, темпи таких досягнень не відповідають зменшенню насильства.

Досягнення Стамбульської конвенції Ради Європи слід вітати як позитивний результат, який заповнює нормативну прогалину, існуючу в Європі. Слід зазначити, що преамбула до Конвенції підкреслює той факт, що насильство щодо жінок є проявом «історично нерівних відносин влади між жінками та чоловіками», які призвели до «домінування та дискримінації жінок з боку чоловіків», і що він визнає «структурну» природу насильства, що означає, що воно вкорінене в суспільстві і як таке має бути викоренено [107, с.25]

Стамбульська конвенція чітко розрізняє насильство щодо жінок і домашнє насильство, яке може вплинути на жінок, а також на дітей, чоловіків і людей похилого віку. Насильство щодо жінок визначається як «порушення прав людини та форма дискримінації щодо жінок», що включає «всі акти насильства за статтю, які призводять або можуть призвести до фізичної, сексуальної, психологічної чи економічної шкоди» або заподіяння страждань жінкам, включаючи погрози вчинення таких дій, примус або свавільне позбавлення волі, незалежно від того, відбувається це в громадському чи приватному житті» (стаття 3.a). Визначення домашнього насильства стосується не лише дій, вчинених проти жінок, а й будь-якого виду фізичного, сексуального, психологічного чи економічного насильства, яке відбувається в сім'ї, між колишнім чи нинішнім подружжям чи партнером, незалежно від того, чи злочинець проживає або проживав в одному місці з жертвою» (стаття 3.b) [108 с.43]

Стосовно зобов'язань держав, що впливають із положень договору, Конвенція вимагає від держав-учасниць криміналізувати кілька дій, які становлять насильство щодо жінок і домашнє насильство, незалежно від того, чи ці дії ще не включено до їхніх відповідних кримінальних кодексів. Поведінки охоплюють примусові шлюби, калічення жіночих статевих органів, примусові аборти, переслідування, сексуальні домагання, фізичне та психологічне та сексуальне насильство. Конвенція також вимагає від держав-учасниць забезпечити, щоб у кримінальних провадженнях щодо актів насильства, які охоплюються Конвенцією, «культура, звичай, релігія, традиція або так звана «честь» не розглядалися як виправдання таких дій» (стаття 42, пункт 1)

Потім Конвенція зобов'язує держави-учасниці вживати необхідних законодавчих чи інших заходів для забезпечення того, щоб правопорушення, встановлені Конвенцією, каралися ефективними, пропорційними та стримуючими санкціями (стаття 45), беручи до уваги їх серйозність та обтяжуючі обставини, такі як факт що дії вчинені в присутності дитини (ст. 46). Що стосується профілактичних і захисних заходів, то держави повинні сприяти

«змінам у соціальних і культурних моделях поведінки жінок і чоловіків з метою викорінення звичаїв, традицій і всіх інших практик, які ґрунтуються на ідеї неповноцінності жінок або на стереотипах ролі жінок і чоловіків» (Стаття 12), та надавати послуги з підтримки жертв насильства, включаючи юридичні та психологічні консультації, фінансову допомогу, житло, освіту, навчання та допомогу в пошуку роботи (Стаття 20), послуги з підтримки фахівців (Стаття 22), притулків (ст. 23), телефонів довіри (ст. 24) [109]. Для виконання зобов'язань, викладених у Конвенції, держави повинні виділити «відповідні заходи та людські ресурси», таким чином створюючи чітке правове зобов'язання щодо державних витрат.

Конвенція охоплює чотири сфери, пов'язані з проблемою насильства щодо жінок:

1. Профілактика насильства
2. Захист від насильства
3. Притягнення винних до відповідальності
4. Узгоджена політика щодо реалізації зазначених напрямків

Особливо варто відзначити, що захист і запобігання розглядалися разом, тому Стамбульська конвенція може розглядатися як система комплексного підходу. Отже, існує можливість і можливість розвитку як мереж захисту для жінок, які постраждали від насильства, так і стратегій запобігання насильству в майбутньому [110].

20 червня 2022 року українські депутати проголосували за ратифікацію Стамбульської конвенції, яка визнана найбільш масштабною міжнародною угодою, що стосується насильства щодо жінок і домашнього насильства. Ратифікація знаменує собою ще один крок вперед у європейській інтеграції України та підкреслює рішучість України продовжувати трансформацію країни, незважаючи на величезні виклики, пов'язані з триваючою війною з Росією. Заявка України на вступ до ЄС сприяла попереднім зусиллям українського громадянського суспільства сприяти ратифікації Стамбульської конвенції.

Важливий внесок зробили українські феміністки, правозахисники, юристи та громадські організації.

Хоча геополітичні чинники, здається, зіграли значну роль у виборі часу ратифікації, кінцевими бенефіціарами будуть прості українці. Ратифікація Стамбульської конвенції допоможе створити абсолютно нову структуру, що зменшить потенціал домашнього насильства та інших форм насильства за статтю. Українські жінки будуть краще захищені, а злочинці матимуть набагато більше шансів постати перед правосуддям. Крім того, слід підкреслити, що Стамбульська конвенція охоплює, серед іншого, сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, що особливо актуально для України сьогодні. Масові випадки вчинення військовослужбовцями Російської Федерації проти мирного населення на території України потребують належної оцінки з боку держави у вигляді притягнення останнього до кримінальної відповідальності [111].

Стамбульська конвенція є першою юридично обов'язковою угодою в Європі, яка визнає та криміналізує різні форми насильства щодо жінок і дівчат, як фізичного, так і психологічного. Крім того, це перший міжнародний договір, який містить визначення статі як соціально створеної категорії, яка розрізняє «жінок» і «чоловіків» відповідно до соціально визначених ролей, поведінки, діяльності та атрибутів. Таким чином, це важлива угода, яка забезпечує життя жінок без насильства. Без впровадження гендерно-чутливих практик, розуміння гендерної специфіки правоохоронцями при роботі з жертвами насильства та проведення роботи «на випередження» такого насильства імплементовані в національне законодавство положення Стамбульської конвенції будуть неефективними. Саме тому положення Стамбульської конвенції мають бути орієнтиром для людей як у професійній діяльності, так і в повсякденному житті, адже головною метою цих суспільних процесів є «викорінення» насильства у всіх його проявах.

Отже, На додаток до міжнародних рамок з прав людини важливі регіональні рамки, оскільки вони також можуть роз'яснити зобов'язання держав

захищати права жінок і дівчат і ліквідувати насильство та дискримінацію. Це особливо стосується випадків, коли:

- Держави не є учасниками міжнародних документів, але є учасниками регіональних;
- Регіональні правові стандарти передбачають більш детальні та/або вищі стандарти;
- Регіональні суди можуть розслідувати дії, коли вони мають місце, переслідувати та карати винних, а також для надання компенсації та допомоги жертвам насильства щодо жінок.

Існує три юридично обов'язкові регіональні рамки щодо насильства щодо жінок:

1. «Протокол Мапуту» в Африці.
2. «Конвенція Белем-ду-Пара» в Америці.
3. «Стамбульська конвенція» в Європі.

«Конвенція Белем-ду-Пара» та «Стамбульська конвенція» зосереджені виключно на ліквідації насильства щодо жінок. Протокол Мапуту є ширшим договором про права жінок.

Стамбульська конвенція є, з точки зору сфери дії, найпередовішою угодою у світі, яка стосується насильства щодо жінок і домашнього насильства як угода про права людини, так і угода про кримінальне право. Подвійний характер цієї угоди забезпечує цілісну та всеохоплюючу правову базу, яка вимагає від держав вживати заходів для запобігання гендерному насильству, захисту тих, хто пережив насильство та припинення безкарності винних. Він також закликає держави розробляти та впроваджувати інтегровану політику для припинення насильства щодо жінок через кримінальні та судові процеси, а також політику, спрямовану на сприяння реальній рівності між жінками та чоловіками. Те, що Україна ратифікувала Конвенцію в 2022 році дає стверджувати про те, що Конвенція загалом охоплює ті сфери українського законодавства та практики, які потребують вдосконалення, як-от надання притулку постраждалим, порядок звернення за компенсацією, калічення жіночих статевих органів як одну з

найсерйозніших форм насильства щодо жінок, переслідування. Ратифікувавши Конвенцію, Україна приєднається до зростаючої кількості держав-учасниць, які регулярно обмінюються інформацією про практику та підходи, що використовуються для кращого впровадження її норм.

Конвенція Белем-ду-Пара була першою юридично обов'язковою угодою у світі, яка зосереджена виключно на викоріненні насильства щодо жінок. Вона розглядає насильство щодо жінок як посягання на людську гідність і порушення прав людини та фундаментальних прав жінок, свобод і вперше закріпив право кожної жінки жити життям без насильства. Вплив Конвенції Белем-ду-Пара був далекосяжним і використовувався для зміни нашого розуміння зобов'язань держави покласти край насильству щодо жінок.

Протокол Мапуту – це угода про права жінок, прийнята на додаток до Африканської хартії прав людини і народів. Він охоплює широкий спектр прав жінок і включає в себе унікальні проблеми, з якими жінки стикаються в різних контекстах, включаючи насильство в сім'ї, на роботі, у своїх громадах і під час збройних конфліктів. Протокол Мапуту закликає до усунення всіх форм насильства щодо жінок у межах права на життя, недоторканність та особисту безпеку, з іншими положеннями, які посилюють зобов'язання держави покласти край насильству та дискримінації за ознакою статі.

Ці регіональні рамки та їхні механізми моніторингу важливі, оскільки вони підтримують інтеграцію міжнародних норм у внутрішнє/національне право.

3.3. Проблеми захисту прав жінок на прикладі Польщі

Польща є республікою, сформованою на демократичних засадах, яка належить до романо – германської правової. Незважаючи на те, що європейська система захисту прав людини, до якої належить Польща, є найрозвиненішою з усіх інших подібних регіональних систем, польські жінки вже давно стикаються з дуже обмежувальними законами щодо абортів, обмеженим доступом до

інформації та догляду за сексуальним і репродуктивним здоров'ям, неадекватними послугами та підтримкою перед обличчям насильства та увічненням традиційних і встановлених гендерних ролей.

Під час холодної війни жінки із Західної Європи подорожували за залізну завісу, щоб отримати доступ до безкоштовних і легальних послуг з абортів у Польщі. Однак з тих пір ситуація змінилася.

Протягом останніх 30 років на польських жінок поширювалися все більш обмежувальні закони щодо абортів, кульмінацією чого стало рішення Конституційного трибуналу, який запровадив майже повну заборону абортів у 2020 році, залишивши їм менше прав на сексуальне репродуктивне здоров'я, ніж у таких фундаменталістських державах, як Іран.

З моменту впровадження цього варварського закону щонайменше шість жінок померли через те, що їх позбавили рятувальних абортів — і це лише відомі жертви[112].

Чинне законодавство Польщі не передбачає самостійного прийняття жінками рішень щодо переривання або продовження незапланованої чи небажаної вагітності. Закон про планування сім'ї, захист людського плоду та умови допустимості абортів 1993 року (Закон про планування сім'ї 1993 року) дозволяє аборти лише у випадках серйозних аномалій, що загрожують життю плоду, загрози життю чи здоров'ю дитини, вагітність внаслідок незаконних дій, таких як зґвалтування чи інцест. [113]

У Польщі щорічно робиться близько 1000 легальних абортів [114]. У 2011 році в Польщі чоловік визнав себе винним у тому, що закликав свою дівчину зробити аборт, і через визнання провини та відсутність судимості отримав умовний шість місяців ув'язнення [115]. У травні 2018 року суддя засудив матір умовно до одного року позбавлення волі з випробувальним терміном після того, як вона визнала себе винною в організації медикаментозного абарту для своєї 16-річної дочки.

Навіть за обставин, коли аборт є легальним, він залишається здебільшого недоступним. Відсутність вказівок щодо юридичних обставин абарту в

поєднанні з загрозою судового переслідування обмежує готовність лікарів робити це [116, р.9]. Відповідно до Закону Польщі від 5 грудня 1996 року про професії лікаря та стоматолога (Закон про професії лікаря та стоматолога), медичні працівники можуть посилатися на «застереження сумління», або так звану відмову від військової служби, відмовляючись робити аборт на тій підставі, що це суперечить особистим цінностям або переконанням [117]. Широке використання положення про совість часто робить аборт недоступним, особливо в сільській місцевості або для тих, хто не може виїхати за кордон, щоб зробити аборт.

Спеціальний доповідач ООН з питань права на здоров'я, Спеціальний доповідач ООН з питань насильства щодо жінок і Робоча група ООН з дискримінації щодо жінок у законодавстві та на практиці засудили законопроект «Зупинити аборти» [118, р 1-4]. Комісар Ради Європи з прав людини заявив, що це ставить під загрозу право жінок на свободу від жорстокого поводження та порушує принцип «невідступності», який забороняє заходи, які послаблюють існуючі права [119]. У своєму огляді Польщі у вересні 2018 року Комітет ООН з прав людей з інвалідністю (Комітет КПП) наголосив на підтримці доступу жінок до абортів і самостійного прийняття рішень щодо абортів, у тому числі для жінок з інвалідністю [120].

Хоча Закон Польщі про протидію домашньому насильству 2005 року визначає домашнє насильство та вимагає національного плану дій, він не передбачає кримінальних покарань і немає окремого закону про домашнє насильство [121]. Домашнє насильство може переслідуватися за статтями кримінального кодексу, наприклад, про психічне чи фізичне погане поводження.

За даними поліції, у 2017 році було зареєстровано 92 529 випадків насильства в сім'ї, у яких жінки становили майже 73 відсотки жертв, а чоловіки – майже 92 відсотки злочинців. У 2014 році Міністерство праці та державної політики (MPiPS) — тепер Міністерство праці, сім'ї та державної політики (MRPiPS) — дослідило насильство в сім'ї, більше половини респондентів, які зазнали насильства, сказали, що це було з боку партнера або подружжя, близько

76 відсотків з яких були чоловіками. Приблизно три чверті постраждалих від домашнього насильства не зверталися за допомогою [122, р.69].

У звіті Вищої контрольної палати за 2016 рік названо послуги для постраждалих від насильства «недостатніми» та відзначено дефіцит притулків для постраждалих від домашнього насильства [123]. Огляд Європейським парламентом 2017 року застосування Польщею Директиви ЄС про права жертв також повідомляв про відсутність комплексних та скоординованих послуг для постраждалих від насильства. У всій Польщі є 35 фінансованих державою спеціалізованих центрів підтримки жертв домашнього насильства, якими часто керують НУО. У 2017 році у всій Польщі був лише один спеціальний притулок на 26 місць для жінок і дітей, які постраждали від домашнього насильства [124, р.85] Описуючи муніципальні притулки, де проживають жертви домашнього насильства, постачальники послуг пишуть, що багато з них «просто непридатні для цієї мети» через віддаленість, короткий термін перебування та відсутність спеціалізованих послуг, таких як медичне обслуговування. Вони також зазначають, що жінок, які залишають дім, щоб уникнути домашнього насильства, часто відправляють до притулків для бездомних жінок. Європейські стандарти вимагають спеціалізованих послуг для жінок, які пережили насильство, включаючи принаймні одне місце в спеціалізованому жіночому притулку на 10 000 осіб, або приблизно 177 місць для Варшави (приблизне населення 1,77 мільйона) і 3848 місць для Польщі (приблизне населення 38,47 мільйон) [125].

За даними Human Rights Watch , організації, які працюють з жінками, які пережили насильство, кажуть, що той факт, що Польща повідомляє про менше випадків домашнього насильства, ніж інші країни ЄС, лише свідчить про те, наскільки табуовано це питання. Високоставлені лідери «Права і справедливості» применшують проблему гендерного насильства та зневажають групи, які працюють над боротьбою з нею [126].

Комітет з контролю за виконанням Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (Комітет CEDAW) зазначив, що недостатне

фінансування жіночих НУО перешкоджає належній підтримці прав жінок. Він рекомендував державам забезпечити НУО достатнє фінансування для діяльності, що відповідає вимогам CEDAW, у тому числі шляхом розробки «чітких критеріїв для надання та забезпечення державної фінансової підтримки на національному та місцевому рівнях для роботи жіночих неурядових організацій» [127]. Комітет міністрів Ради Європи прийняв рекомендацію щодо статусу НУО, у якій зазначено, що НУО повинні мати доступ до фінансування, у тому числі державного [128].

Комітет ООН з економічних, соціальних і культурних прав (КЕСКП), який стежить за дотриманням МПЕСКП, зазначив, що доступ жінок до комплексного сексуального та репродуктивного здоров'я є «необхідним для реалізації повного спектру їхніх прав людини», і закликав закликати держави усунути всі перешкоди для доступу, включаючи засоби контрацепції, безпечні аборти та догляд після абортів, інформацію та комплексну сексуальну освіту [129]. Він зокрема закликає до лібералізації обмежувальних законів про аборти. CESCR, Комітет CEDAW, Комітет з прав людини (HRC) і Комітет з прав дитини, які контролюють виконання Конвенції про права дитини, відзначили дискримінаційний характер нездатності забезпечити жінкам доступ до повного спектру послуг охорони репродуктивного здоров'я.

У своєму огляді Польщі за 2016 рік Комісія з прав людини спеціально закликала уряд «утриматися від ухвалення будь-якої законодавчої реформи, яка б означала регресію і без того обмежувального законодавства щодо доступу жінок до безпечного легального абортів». У 2018 році Комітет КПП закликав Польщу вжити заходів для забезпечення прав жінок щодо репродуктивного здоров'я та надання доступу до безпечного абортів. Комітет також закликав Польщу забезпечити повагу до автономії та рішень жінок з інвалідністю та захистити їх від примусових абортів [130].

У спільних заявах Спеціальний доповідач ООН з питань права на здоров'я, Спеціальний доповідач ООН з питань насильства щодо жінок і Комітет ООН з питань дискримінації щодо жінок у законодавстві та на практиці відзначили, що

подальші обмеження абортів у Польщі порушуватимуть низку прав, у тому числі права на самостійність, гідність, тілесну цілісність, недискримінацію, найвищий досяжний рівень здоров'я та свободу від тортур і жорстокого, нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження. Вони зазначають, що «рівність у репродуктивному здоров'ї включає доступ, без дискримінації, до доступної якісної контрацепції, включаючи екстрену контрацепцію» [131].

Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок (CEDAW) роз'яснив, що насильство щодо жінок є формою дискримінації і що держави зобов'язані проявляти належну обачність, щоб запобігати, розслідувати, переслідувати та карати акти насильства за статтю [132].

Стамбульська конвенція, яку Польща ратифікувала у 2015 році, вимагає від держав «визнавати, заохочувати та підтримувати» та координувати роботу з неурядовими організаціями та групами громадянського суспільства, які працюють над боротьбою з насильством щодо жінок. У ньому також визначено зобов'язання держав «виділяти відповідні фінансові та людські ресурси» для впровадження політики та програм із запобігання та боротьби з насильством щодо жінок, «включно з тими, що здійснюються неурядовими організаціями та громадянським суспільством».

Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок (CEDAW) відзначив недостатні зусилля по боротьбі з насильством щодо жінок у Польщі та закликав уряд забезпечити доступ до притулків, правової допомоги та інших послуг для жінок, які стали жертвами насильства по всій країні [133].

Уряд Польщі зобов'язаний поважати, захищати та виконувати права, гарантовані міжнародними та регіональними договорами з прав людини, учасником яких він є. На міжнародному рівні до них належать Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (МПГПП), Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (МПЕСКП), Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (КЛДЖ), Конвенція про права дитини (КПД) і Конвенція про права людей з інвалідністю (КПІ); а на регіональному рівні Європейська конвенція з прав людини (ЄКПЛ), Хартія основоположних

прав Європейського Союзу та Конвенція Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством щодо жінок і домашнім насильством (Стамбульська конвенція). Дії уряду, які перешкоджають або перешкоджають запобіганню та реагуванню на насильство щодо жінок і доступу до сексуальних і репродуктивних прав, включаючи безпечні аборти, контрацепцію та інформацію про репродуктивне здоров'я, порушують його міжнародні зобов'язання щодо прав людини, як і обмеження на роботу жінок правозахисників, у тому числі через обмеження мирних зібрань і свободи вираження поглядів.

Отже, можна сказати, що у Польщі одні з найжорсткіших законів щодо абортів. Ця процедура тут нелегальна, за винятком випадків, коли зачаття відбулося внаслідок зґвалтування або ж пологи загрожують життю жінки.

Жінки, як і раніше, стикаються з перешкодами будь-якого роду, у тому числі при отриманні спеціальної довідки про те, що є підстави вважати, що вагітність настала в результаті злочинного діяння, а також з труднощами в отриманні інформації та при отриманні направлення до медиків, які виробляють аборти. Ці та інші проблеми, що перешкоджають доступу жінок до послуг з переривання вагітності після зґвалтування в Польщі, мають бути вирішені, щоб гарантувати права жінок та дівчат. Також у Польщі досі не вистачає спеціалізованих закладів, які б пропонували всебічну підтримку жертвам насильства, а також комплексні процедури оцінки ризиків. Домашнє насильство є гострою соціальною проблемою в Польщі. Як і в інших країнах, ця проблема широко поширена, але залишається недостатньою. Без дотримання повною мірою прав жінок і дівчат Польща не зможе досягти загального добробуту. А тому Уряд Польщі зобов'язаний поважати, захищати та виконувати права, гарантовані міжнародними та регіональними договорами з прав людини, учасником яких він є.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження міжнародно – правового механізму боротьби з насильством проти жінок, основних порушень із якими стикаються жінки, та інструментів та способів захисту прав жінок дозволяє зробити наступні висновки.

Було проаналізовано основний зміст прав жінок та людини в цілому. Права людини не залежать, наприклад, від статі, національності, кольору шкіри чи релігії. Іншими словами, вони універсальні: стосуються всіх людей. Ці права людини варіюються від фундаментального права на життя до прав на їжу, здоров'я, роботу, освіту та свободу.

Жінки та дівчата мають однакові фундаментальні права, такі як освіта, життя без насильства, справедлива оплата праці чи право голосу. Проте в усьому світі є багато людей, яких позбавляють прав людини, на які вони мають право, просто тому, що вони жінки та дівчата. Жодна країна світу ще не досягла гендерної справедливості.

Права жінки охоплюють всі аспекти життя – здоров'я, освіту, участь у політиці, економічний добробут, свободу від насильства і т.д. Жінки мають право на повне і рівне здійснення всіх своїх прав людини і свобод від усіх форм дискримінації – це має важливе значення для реалізації прав людини, досягнення миру та безпеки, сталого розвитку.

В ході нашого дослідження було досліджено передумови та причини виникнення дискримінації, її форми, внаслідок чого, було зроблено висновок, що поступово те, що було задумано як «природний порядок» між статями, позначений ієрархією між чоловіками — вищими істотами — і жінками — нижчими, — стало розглядатися як дискримінація жінок. Були визначені та заборонені різні форми дискримінації. Першим було визнано пряму дискримінацію, тобто дискримінацію жінок лише на підставі того, що вони жінки, а не чоловіки. Прикладом такої прямої дискримінації є відмова надати

жінкам право голосу. Інші приклади включали відсутність доступу до вищої освіти чи певних професій.

Однак друга, більш витончена форма дискримінації, тобто непряма дискримінація, відіграє величезну роль, і її набагато важче виявити та подолати. Непряма дискримінація має місце, коли, здавалося б, гендерно нейтральна норма на практиці дискримінує жінок без об'єктивного виправдання.

Третя форма дискримінації - це міжсекторальна дискримінація. Яка відбувається, коли жінка зазнає дискримінації не лише за ознакою статі, але й через інші критерії, що характеризують її особистість чи ситуацію, наприклад, вона є іноземкою, жінкою-мігранткою, жінкою з інвалідністю чи релігійною приналежністю, етнічної або сексуальної меншини.

Досліджено, що насильство над жінками є одним із найпоширеніших порушень прав людини. Це загроза життю жінок, їхнє фізичне та психологічне здоров'я під загрозою, а також загроза благополуччю їхніх дітей із наслідками для всього суспільства. Винуватців можна знайти в будь-якому соціальному та економічному середовищі, і більшість із них — чоловіки.

Причина: у суспільствах, сформованих патріархатом, насильство над жінками є вираженням нерівних відносин влади між чоловіками та жінками. Отже, причини цього насильства слід шукати не лише на індивідуальному рівні, а й, зокрема, на структурному рівні.

Надано характеристику окремим видам правопорушень щодо прав жінок, таким як : торгівля жінками, насильство під час конфлікту та кіберпереслідування.

Торгівля людьми є серйозною та швидкозростаючою сферою злочинності, яка вражає мільйони невинних людей у всьому світі та супроводжується грубим порушенням основних прав людини. Торговці людьми контролюють і експлуатують уразливих жертв і використовують погрози, силу, шахрайство, обман або викрадення. Вони переважно використовують сексуальну та трудову експлуатацію, часто націлюючись на осіб з обмеженою освітою чи фінансовими можливостями. Для успішного припинення та переслідування заплутаних

міжнародних маршрутів контрабанди важливо залучати як судові, так і правоохоронні органи та органи прикордонного контролю з усіх країн уздовж маршруту контрабанди мігрантів, з країн походження за межами ЄС, країн транзиту та призначення країни Європи.

Згвалтування та інші форми сексуального насильства часто широко поширені в умовах конфлікту, де їх можна використовувати для приниження, покарання, контролю, травмування, наведення страху та руйнування спільнот. Вони також можуть використовуватися для винагороди учасників бойових дій, для мотивації військ.

Що залишається тривожним, так це безкарність згвалтувань під час війни, навіть незважаючи на те, що Рада Безпеки ООН 19 червня 2008 року прийняла Резолюцію 1820, що визнає сексуальне насильство зброєю війни та зазначає, що згвалтування є військовим злочином.

Кіберпереслідування жінок і дівчат передбачає навмисні повторні дії проти них через їхню стать, або інших факторів (наприклад, раса, вік, інвалідність, сексуальна приналежність, професія чи переконання). Воно здійснюється за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій, засобів переслідування, залякування, шпигування або встановлення небажаного спілкування чи контакту, участь у шкідливій поведінці, яка змушує жертву відчувати загрозу, страждання або небезпеку будь-яким способом, з метою залякування, створити вороже, принизливе або образливе середовище для жертви.

Проаналізовано порядок реалізації права на доступ до загальних та спеціальних служб підтримки. Люди, які пережили насильство, часто вагаються звертатися за допомогою через соціальні та культурні переконання, які призводять до звинувачення жертви. Вони також часто вважають насильство «нормальним» або «недостатньо серйозним». Коли постраждалі звертаються за підтримкою, вони переважно звертаються до родини та друзів, а не до офіційних постачальників послуг.

Для тих, хто хоче отримати підтримку, надання послуг іноді недоступне або важкодоступне у сільській місцевості чи віддалених регіонах. Там, де послуги доступні, часто виникають занепокоєння щодо конфіденційності та осудливого ставлення постачальників послуг.

У той час як протягом останніх десятиліть на глобальному рівні приймаються широкомасштабні ініціативи щодо вжиття заходів у відповідь на запобігання насильству щодо жінок і дівчат, багато жінок і дівчат мають недостатній доступ або зовсім не мають доступу до підтримки та послуг, здатних захистити їх, забезпечити їхню безпеку, а також пом'якшити коротко- та довгострокові наслідки насильства, якого вони зазнали.

Проведено порівняльний аналіз окремих регіональних систем захисту прав людини в частині захисту прав жінок. Як відомо, права людини можуть бути захищені законом як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні. Міжнародне право прав людини, зі свого боку, має різні рівні, включаючи глобальну систему, в якій Організація Об'єднаних Націй (ООН) є головним гравцем і яка потенційно може бути застосована в тій чи іншій формі до кожної людини у світі; і регіональні системи, які охоплюють три частини світу – Африку, Америку та Європу. Якщо права людини не захищені на внутрішньому рівні, то в дію вступає міжнародна система, а захист може здійснюватися глобальною або регіональною системою (у тих частинах світу, де такі системи існують).

Існує три юридично обов'язкові регіональні рамки щодо насильства щодо жінок:

1. «Протокол Мапуту» в Африці.
2. «Конвенція Белем-ду -Пара» в Америці.
3. «Стамбульська конвенція» в Європі

Ці регіональні рамки та їхні механізми моніторингу важливі, оскільки вони підтримують інтеграцію міжнародних норм у внутрішнє/національне право.

Але проведений нами аналіз дає зробити висновок, що жінки у всіх країнах, незалежно від статусу, віку, касты чи релігії, продовжують відчувати на собі

насильство практично у всіх сферах життя, чи то вдома, на роботі, чи під час конфліктів.

Тому в роботі було висловлено пропозиції щодо шляхів удосконалення окремих елементів міжнародно – правового механізму захисту прав жінок:

- Внести зміни до законодавства та національних політик, які допускають дискримінацію за ознакою статі, і привести їх у відповідність до міжнародного права прав людини;
- Трансформувати дискримінаційні соціальні норми та шкідливі гендерні стереотипи в більш рівноправні соціальні структури та відносини влади для всіх статей;
- Захищати та розширювати громадянський простір жінок-правозахисниць та феміністичних рухів;
- Сприяти рівноправній участі жінок, чоловіків і людей різної гендерної ідентичності в громадянському, політичному, економічному, соціальному та культурному житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Women's rights are human rights / *Medica mondiale*.
URL: <https://medicamondiale.org/en/violence-against-women/womens-rights-are-human-rights>
2. Women's Human Rights / *Global Fund for Women*.
URL: <https://www.globalfundforwomen.org/womens-human-rights/>
3. Hernandez - Truyol B.E. Women's rights as Human rights - rules, realities and the role of culture : a formula for reform / *Brooklyn Journal of International Law*. 1996.
URL : <http://scholarship.law.ufl.edu/facultypub//511>
4. Права женщин – это права человека / Организация Объединённых Наций. Нью-Йорк и Женева, 2014 г. С. 31. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/HR-PUB-14-2_ru.pdf
5. E. Fornalé. Gender Equality in the Mirror / Brill. Leiden, Boston, 2022. P. 25.
URL: <https://doi.org/10.1163/9789004467682>
6. Загальна рекомендація 28 Комітету сесав щодо основних зобов'язань держав-учасниць відповідно до статті 2 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. URL: <https://land.gov.ua/wp-content/uploads/2019/01/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96-%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%83-%D0%9E%D0%9E%D0%9D.pdf>
7. Jamey Keaten. Rights Experts Flag Violations of Rape, Sex Abuse in Yemen / *Ap News*. P.44 URL: <https://apnews.com/article/ac80c7d3107e4af180638b2a75859ab9>
8. Резолюція A/RES/72/140 «Насильство щодо жінок-мігрантів» / Генеральна Асамблея ООН. URL: <https://www.un.org/ru/documents/ods.asp?m=A/RES/72/140>

9. Migration / *European Institute for Gender Equality*. URL: <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/migration>
10. Gender-Based Violence on the Rise during Lockdowns / *UNHCR The UN Refugee Agency*. URL: <https://www.unhcr.org/news/stories/2020/11/5fbd2e774/gender-based-violence-rise-during-lockdowns.html>
11. Report on a human-rights based approach to mistreatment and obstetric violence during childbirth / *United Nations Human Rights Office of the High Commissioner*. URL: <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Women/SRWomen/Pages/Mistreatment.aspx>
12. Lori Heise et al. Gender Inequality and Restrictive Gender Norms: Framing the Challenges to Health. P. 393. URL: [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(19\)30652-X/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(19)30652-X/fulltext)
13. Karolina Wigura and Jaroslaw Kuisz. Poland's Abortion Ban is a Cynical Attempt to Exploit Religion by a Failing Leader / *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/oct/28/poland-abortion-ban-kaczynski-catholic-church-protests>
14. Women's Rights in Iran / *Human Rights Watch*. URL: <https://www.hrw.org/news/2015/10/28/womens-rights-iran>
15. Ukraine / UN Women – Europe and Central Asia. URL: <https://eca.unwomen.org/en/where-we-are/ukraine>
16. Women's rights / *Amnesty International*. URL: <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/discrimination/womens-rights/#:~:text=These%20include%20the%20right%20to,basis%20of%20sex%20and%20gender>
17. Azerbaijan 2022 human rights report. P. 19. URL : https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/03/415610_AZERBAIJAN-2022-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf
18. Women's Access to Legal Information - By Vivien Savath / *Land Portal*. URL: <https://landportal.org/pt/node/13733>

19. Gender Equality / *Peace, dignity and equality on a healthy planet* / *United Nations*. URL : <https://www.un.org/en/global-issues/gender-equality>
20. Violence against women / World Health Organization. URL: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>
21. Violence against women: Causes and consequences / *Medica Mondiale*. URL: <https://medicamondiale.org/en/violence-against-women/causes-and-consequences>
22. Women and the Right of Access to Information / *The Carter Center Waging Peace. Fighting Disease. Building Hope.* URL: <https://www.cartercenter.org/peace/ati/women.html>
23. Tackling gender inequality through access to information / *Article 19*. URL: <https://www.article19.org/resources/tackling-gender-inequality-through-access-to-information/>
24. Women and the right of access to information / *Making All Voices Count*. URL: <https://www.makingallvoicescount.org/publication/women-right-access-information-bangladesh/>
25. Women's Access to Legal Information / *Landesa*. URL: <https://www.landesa.org/women-access-legal-information-blog/>
26. Education for all: literacy for life / EFA global monitoring report / *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization* 2006, P.205. URL : <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001416/141639e.pdf>
27. Laura Neuman. The Right of Access to Information: Exploring Gender Inequities / *IDS Bulletin Transforming Development Knowledge*. URL: <https://bulletin.ids.ac.uk/index.php/idsbo/article/view/38/html>
28. Neuman Laura. Promoting gender equity in the right of access to information / *UNESCO*. 2022 P.4 URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381684>
29. The World's Women 2015 Trends and Statistics / *Department of Economic and Social Affairs* P. 139 URL : https://unstats.un.org/unsd/gender/downloads/WorldsWomen2015_report.pdf
30. Prof. Liz Kelly. Mapping support services for victims of violence against women in line with the istanbul convention standards / *Methodology and tools*.

Strasbourg, November 2018. P.9 URL: <https://rm.coe.int/mapping-support-services-vaw/16808ec66b>.

31. Strengthening Systems to Support Survivors of Gender-Based Violence / *World Bank Blogs*. URL: <https://blogs.worldbank.org/endpovertyinsouthasia/strengthening-systems-support-survivors-gender-based-violence>

32. Пакет базовых услуг для женщин и девочек, подвергшихся насилию
 Основопологающие элементы и руководящие положения по обеспечению
 качества. p.7 URL: <https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/ESP-AllInOne-RU-WEB.pdf>

33. Dovydaitis T. Human Trafficking: The Role of the Health Care Provider / *Journal of Midwifery & Women's Health*. P. 462–467 URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1526952309004929>

34. Торгівля людьми як глобальна проблема. с.17 URL : <https://www.osce.org/files/f/documents/6/f/36899.pdf>

35. Trafficking for Sexual Exploitation / *Equality Now*. URL: <https://www.equalitynow.org/trafficking-for-sexual-exploitation/>

36. The Gender Dimension of Child Sexual Exploitation according to ECPAT / *ECPAT*. URL: <https://ecpat.org/story/international-women-and-girls-series-4-how-does-achieving-gender-equality-play-a-role-in-protecting-children-from-sexual-exploitation-and-abuse/>

37. Trafficking in Persons / *Office on Drugs and Crime / United Nations* URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/glotip.html>

38. Migrant smuggling / Eurojust. URL: <https://www.eurojust.europa.eu/crime-types-and-cases/crime-types/migrant-smuggling>

39. Providing Help and Hope for Those Who've Come Home / *Winrock International*. URL: <https://winrock.org/project/providing-help-and-hope-for-those-who've-come-home/>

40. Hodge DR. Sexual trafficking in the United States: a domestic problem with transnational dimensions. P.143–152. URL : <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18595448/>

41. McClain NM, Garrity SE. Sex trafficking and the exploitation of adolescents. P. 243–252. URL : <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21284727/>
42. Richard J. Estes, Neil Alan Weiner. *The Commercial Sexual Exploitation of Children in the U.S., Canada, and Mexico / University of Pennsylvania*. 2001. P.61
URL
:https://abolitionistmom.org/wpcontent/uploads/2014/05/Complete_CSEC_0estes-weiner.pdf
43. Miller E, Decker MR, Silverman JG, Raj A. Migration, sexual exploitation, and women’s health: a case report from a community health center / *Violence Against Women* . P.486–497. URL : <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17478673/>
44. UNODC Supports INTERPOL to Target Migrant Smuggling and Human Trafficking / *United Nations : Office on Drugs and Crime*. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2020/December/unodc-supports-interpol-to-target-migrant-smuggling-and-human-trafficking.html>
45. Yana Radchenko. *Sexual Violence During the War: What Do We Know About It and How Can We Counteract It? / Гендер в деталях*. URL: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/dosvidy-viyny/sexual-violence-during-the-war.html>
46. Dr. Denis Mukwege Foundation. *Sexual violence in conflict takes many forms / Forms of sexual violence*. URL: <https://www.mukwegefoundation.org/the-problem/rape-as-a-weapon-of-war/forms-sexual-violence/>
47. *Sexual Violence: A New Weapon of War? / Geneva Graduate Institute*. URL: <https://globalchallenges.ch/issue/5/sexual-violence-a-new-weapon-of-war/>
48. Rebecca Adami, Dan Plesch. *Women and the UN. A New History of Women’s International Human Rights*. p. 19. URL: <https://library.oapen.org/bitstream/id/fbe147fa-f2b1-44b0-bfd5-4dbb89174740/9781000418767.pdf>
49. *Les violences de genre, Presses de Sciences Po / Autrepart*. 2018, P.74. URL: <https://www.cairn.info/revue-autrepart-2018-1.htm?contenu=presentation>.

50. Beijing Declaration and Platform for Action, Beijing +5 Political Declaration and Outcome / *UN Women*. URL: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/01/beijing-declaration>

51. Violence against women / UN Women. United Nations Entity for gender Equality and the Empowerment of Women. URL: <https://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/v-overview.htm>

52. UN Security Council resolution 1820 on women, peace and security / *UN Women*. URL: <https://www.unwomen.org/en/docs/2008/6/un-security-council-resolution-1820>

53. Ms. Zainab Hawa Bangura. Sexual Violence: a Tool of War / Outreach Programme on the Rwanda Genocide and the United Nations. P.1 URL : <https://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/assets/pdf/Backgrounder%20Sexual%20Violence%202014.pdf>

54. Ethiopia: Troops and militia rape, abduct women and girls in Tigray conflict – new report / *Amnesty International*. URL: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/08/ethiopia-troops-and-militia-rape-abduct-women-and-girls-in-tigray-conflict-new-report/>

55. |People left with few healthcare options in Tigray as facilities looted, destroyed / *Médecins Sans Frontières*. URL: <https://www.msf.org/health-facilities-targeted-tigray-region-ethiopia>

56. A war within a war: Sexual violence as a weapon of war / *ORF*. URL: <https://www.orfonline.org/expert-speak/sexual-violence-as-a-weapon-of-war/>

57. Jeanne Ward, Mendy Marsh. Sexual Violence Against Women and Girls in War and its Aftermath: Realities, Responses and Required Resources / *GSDRC*. URL: <https://gsdrc.org/document-library/sexual-violence-against-women-and-girls-in-war-and-its-aftermath-realities-responses-and-required-resources/>

58. Blog: Sexual Violence and the War in Ukraine / NIOD Institute for War, Holocaust and Genocide Studies. URL: <https://www.niod.nl/en/blog/sexual-violence-and-war-ukraine>

59. Machani, A. The War in Ukraine Will Hurt Women and Children Most / World Politics Review. URL: <https://www.worldpoliticsreview.com/articles/30381/for-children-and-women-war-s-impact-is-disproportionately-high>
60. Global Humanitarian Overview / United Nations coordinated support to people affected by disaster and conflict. P.17. URL:<https://www.unocha.org/sites/unocha/files/GHO2019.pdf>
61. Cone, D. Afghan Women and Girls Under Immediate Threat: The Responsibility to Protect and Assist Is just Beginning / Refugees International. P.9 URL: <https://bit.ly/3OmsCAb>
62. Gassmann, F., Siegel, M., Vanore, M., Waidler, J. Unpacking the Relationship between Parental Migration and Child well-Being Evidence from Moldova and Georgia. P. 3. URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s12187-017-9461-z.pdf>
63. Siddiqi, A. Missing the Emergency: Shifting the Paradigm for Relief to Adolescent Girls. URL: <https://www.youthpower.org/sites/default/files/YouthPower/files/resources/1-Missing-the-Emergency-Shifting-Paradigm-on-Adolescent-Girls.pdf>
64. Background note: Sexual Violence: a Tool of War / United Nations Action and the Office of the Special Representative of the Secretary-General on Sexual Violence in Conflict. URL: <https://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/assets/pdf/Backgrounder%20Sexual%20Violence%202014.pdf>
65. McKernan, B. Rape as a weapon: huge scale of sexual violence inflicted in Ukraine emerges / The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/apr/03/all-wars-are-like-this-used-as-a-weapon-of-war-in-ukraine>
66. Bosnia-Herzegovina: Rape and sexual abuse by armed forces / Amnesty International. URL : <https://www.amnesty.org/en/documents/eur63/001/1993/en/>

67. Southworth, C., Finn, J., Dawson, S., Fraser, C., & Tucker, S. Intimate partner violence, technology, and stalking / *Violence Against Women*. P. 842-856. URL : <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1077801207302045>

68. Symanovich S. Cyberstalking: Help protect yourself against cyberstalking / NortonLifeLock. 2019. URL: <https://us.norton.com/internetsecurityhow-to-how-to-protect-yourself-from-cyberstalkers.html>.

69. Violence & domestic abuse – Stalking / The Women’s Center. URL: <https://web.archive.org/web/20131213210301/http://www.thewomenscenter.org/content.asp?contentid=555>.

70. Cyber Bullying – Women / ISEA. URL: <https://infosecawareness.in/concept/women/cyber-bullying>

71. Pettinari D. Cyberstalking investigation and prevention / Computer Crime Research Center. 2002. URL: <https://www.crime-research.org/library/Cyberstalking.htm>.

72. Combating Cyber Violence against Women and Girls / European Institute for Gender Equality. P. 36 URL : file:///C:/Users/iNN/Downloads/combating_cyber_violence_against_women_and_girls.pdf

73. Jodi K. Biber, Dennis Doverspike, Daniel Baznik, Alana Cober, and Barbara A. Ritter. Sexual Harassment in Online Communications: Effects of Gender and Discourse Medium / *CyberPsychology & Behavior*. URL: <https://www.liebertpub.com/doi/10.1089/109493102753685863>

74. Thomas B. E. Cyber-stalking: When looking at other people online becomes a problem / *BBC News*. URL: <https://www.bbc.com/news/newsbeat-3237996>

75. Online Harassment: Meaning, Types & Impact / *EAP-India – Employee Assistance Program – India*. URL: <https://eap-india.com/online-harassment-meaning-types-impact/>

76. Understanding online harassment / *Right To Be*. URL: <https://righttobe.org/guides/understanding-online-harassment/>

77. The Human Rights of Women / United Nations Population Fund. URL: <https://www.unfpa.org/resources/human-rights-women>

78. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 / База «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
79. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12. 1979 / База «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text
80. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. / База «Законодавство України» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
81. Mike Clulow. International Agreements on Women's Rights: A Framework for Action / Womankind Worldwide. URL: <https://www.womankind.org.uk/international-agreements-on-womens-rights-a-framework-for-action/>
82. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16.05.2005 р. / База «Законодавство України» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_858#Text
83. Пекінська декларація від 15.09.1995р. / База «Законодавство України» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text
84. United nations documents that protect women's rights / Stop violence against women. URL: <http://hrlibrary.umn.edu/svaw/law/un/undocs.htm>
85. Human Rights of Women. The Beijing Platform for Action Turns 20 / UN Women. URL: <https://beijing20.unwomen.org/en/in-focus/human-rights>
86. OHCHR and women's human rights and gender equality / United Nations URL: <https://www.ohchr.org/en/women>
87. Comisión Interamericana de Mujeres / Misión y Mandatos. URL <http://www.oas.org/es/cim/nosotros.asp>
88. Facts and figures: Ending violence against women / UN Women. URL: <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures>
89. Historia en breve de la Comisión Interamericana de Mujeres / CIM. P.1-7 URL: [http://www.oas.org/es/cim/docs/BriefHistory\[SP\].pdf](http://www.oas.org/es/cim/docs/BriefHistory[SP].pdf)

90. Christof Heyns, David Padilla, Leo Zwaak. A schematic comparison of regional human rights systems / *SUR international journal on human rights*. URL: <https://sur.conectas.org/en/schematic-comparison-regional-human-rights-systems/>

91. Declaración de Lima a favor de los derechos de la mujer (Octava Conferencia Internacional Americana / Derecho Internacional. URL: <https://www.dipublico.org/15179/declaracion-de-lima-a-favor-de-losderechos-de-la-mujer-octava-conferencia-internacional-americanalima-1938/>

92. Inter-American Convention on the Granting of Political Rights to Women / Organization of American States URL: <https://www.refworld.org/docid/3de4af0f4.html>

93. Guerrero L. P. M. La Comisión Interamericana de Mujeres y la Convención de Belém do Pará. Impacto en el Sistema Interamericano de Derechos Humanos. P.5 URL: <https://biblioteca.corteidh.or.cr/tablas/r30352.pdf>

94. Inter-American Convention on the Prevention, Punishment, and Eradication of Violence against Women (Convention of Belém do Pará). URL: <https://www.oas.org/en/mesecvi/docs/BelemDoPara-ENGLISH.pdf>

95. Inter-American Commission of Women. Strategic Plan 2022–2026 https://www.oas.org/en/cim/docs/plan_estrategico_ENG_22-26.pdf

96. Rashida Manjoo, " Women's Human Rights in Africa" in Manisuli Ssenyonjo, ed *The African Regional Human Rights System: 30 Years after the African Charter on Human and People's Rights* (Leiden/Boston : Martinus Nijhoff Publishers, 2012) p. 154

97. Fareda Banda " Blazing a trail : The African Protocol on Women's Rights comes into force" (2006) *J African P.* 77. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-africanlaw/article/abs/blazing-a-trail-the-african-protocol-on-womens-rights-comes-into-force/0915B5F3BB919F2CCB49DD2405921C61>

98. Christine Ocran, " The Protocol to the African Charter on Human and People's Rights on the Rights of Women in Africa" (2007) P. 147. URL: <https://www.eupublishing.com/doi/abs/10.3366/ajicl.2007.15.1.147>

99. Lucy Asuagbor. Status of Implementation of the Protocol to the African Charter on Human and People's Rights on the Rights of Women in Africa / Commissioner, Special Rapporteur on the Rights of Women in Africa (African Commission on Human and Peoples' Rights) P. 2-3 URL: <https://www.peaceau.org/uploads/special-rapporteur-on-rights-of-women-in-africa-presentation-for-csw-implementation.pdf>

100. Christine Ocran, " The Protocol to the African Charter on Human and People's Rights on the Rights of Women in Africa" (2007) p. 147 URL: <https://www.eupublishing.com/doi/abs/10.3366/ajicl.2007.15.1.147>

101. Danwood Mzikenge Chirwa " Reclaiming (Wo)manitowoc: The Merits and Demerits of the African Protocol on Women's Rights (2006) P.74

102. Violence against Women: an EU-wide survey / FRA URL : http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

103. Questions and Answers: What is the EU doing for women's rights and gender equality? / *European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_15_4563

104. Sally Engle Merry. Human Rights and Gender Violence: Translating International Law into Local Justice / University of Chicago Press. URL : <https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1086/518062>

105. United Nations Commission on Human Rights Resolution 1994/45 of 4 March 1994 URL : https://ap.ohchr.org/documents/E/CHR/resolutions/E-CN_4-RES-1994-45.doc

106. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 / General Assembly URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf

107. Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence / *Council of Europe Treaty Series - No. 210*. P. 25 URL : <https://rm.coe.int/ic-and-explanatory-report/16808d24c6>

108. Christine Chinkin and Kevät Nousiainen, Legal Implications of EU Accession to the Istanbul Convention / European Commission P. 43. URL: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/115843/commission-report.pdf>
109. Marianne Hester, Sarah-Jane Lilley. Preventing Violence against Women: Article 12 of the Istanbul Convention / Councel de L`Europe. URL : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearch>
110. The Istanbul Convention: An agreement on preventing and combatting violence against women and domestic violence / Medica mondiale. URL: <https://medicamondiale.org/en/violence-against-women/news/what-exactly-is-the-istanbul-convention>
111. “Historic victory for women’s rights”: Ukraine ratifies Istanbul Convention / *Atlantic Council*. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/historic-victory-for-womens-rights-ukraine-ratifies-istanbul-convention/>
112. Biedroń R. ‘Not one more’ woman can fall victim to Poland’s abortion laws / *POLITICO*. URL: <https://www.politico.eu/article/women-victim-poland-abortion-laws/>
113. The Family Planning, Human Embryo Protection and Conditions of Permissibility of Abortion Act of 7 January 1993 URL: <https://www.reproductiverights.org/sites/crr.civicactions.net/files/documents/Polish%20abortion%20act--English%20translation.pdf>
114. Legally Induced Abortions by Mother’s Age / Eurostat, URL: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_fabort&lang=en
115. Skazany za namawianie dziewczyny do aborcji / Nto.pl. URL: <https://nto.pl/skazany-za-namawianie-dziewczyny-do-aborcji/ar/4442227>
116. Universal Periodic Review of Poland / Federation for Women and Family Planning. P.9-13. URL: http://obserwatoriumdemokracji.pl/wp-content/uploads/2016/03/UPR_POLAND_2016-1.pdf
117. Concluding observations on the seventh periodic report of Poland / Human Rights Committee. URL:

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CPR/C/POL/CO/7&Lang=En

118. “Mandates of the Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health; the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences and the Working Group on the issue of discrimination against women in law and in practice / Internal Communication Clearance Form. P. 1-4. URL : <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WG/Communications/OL-POL-1-2018.pdf>

119. Commissioner Urges Poland’s Parliament to reject bill which restricts access to abortion care / Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/commissioner-urges-poland-s-parliament-to-reject-bill-which-restricts-access-to-abortion-care>

120. Concluding observations on the initial report of Poland / *Committee on the Rights of Persons with Disabilities*. URL: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD/C/POL/CO/1&Lang=En

121. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie / *Internetowy System Aktów Prawnych*. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20051801493/U/D20051493Lj.pdf>

122. The Breath of the Government / *Human Right Watch*. P.69. URL: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

123. Najwyższa Izba Kontrol. Pomoc osobom Dotkniętym przemocą domową / *Departament pracy spraw społecznych i rodziny*. URL: <https://www.nik.gov.pl/plik/id,10943,vp,13290.pdf>

124. Wave country report 2017. The situation of women’s specialist support services in europe / *Women against violence europe*. P.85. Url: http://files.wave-network.org/researchreports/WAVE_CR_2017.pdf

125. Anna Głogowska-Balcerzak, Anna Szałkiewicz. My house is my castle – the protection of victims of domestic violence under Polish law / WAVE. URL: <https://wave-network.org/my-house-is-my-castle-the-protection-of-victims-of-domestic-violence-under-polish-law/>
126. Ekaterina Zemskova. Women’s Rights in Poland: It Is Not Just the Reproductive Issues / Rights of Equality Promoting Gender Equality and Women Empowerment. URL: <https://www.rightsofequality.com/womens-rights-in-poland-it-is-not-just-the-reproductive-issues/>
127. Report of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women / United Nations. URL: <https://undocs.org/A/55/38>
128. Recommendation CM/Rec(2007)14 of the Council of Europe Committee of Ministers to member states on the legal status of non-governmental organisations in Europe / OSCE. URL: <https://www.osce.org/odihr/33742?download=true>
129. General comment No. 22 (2016) on the right to sexual and reproductive health (article 12 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights) / Economic and Social Council / United Nations. URL: <http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=4slQ6QSmlBEDzFEovLCuW1a0Szab0oXTdImnsJZZVQfQejF41Tob4CvIjeTiAP6sGFQktiae1vlbbOAekmaOwDOWsUe7N8TlM%2BP3HJPzXjHySkUoHMavD%2Fpyfcp3YlZg>
130. Concluding observations on the seventh periodic report of Poland / Human Rights Committee. URL: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CPR/C/POL/CO/7&Lang=En
131. Poland must not further restrict sexual and reproductive health and rights, say UN experts / United Nations. URL: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22882&LangID=E>
132. General recommendation No. 35 on gender-based violence against women, updating general recommendation No. 19 / Committee on the Elimination of Discrimination against Women. URL:

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW/C/GC/35&Lang=en

133. Concluding observations on the combined seventh and eighth periodic reports of Poland / OHCHR. URL: <http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2FPpRiCAqhKb7yhss1YTn0qfX85YJz37paIgUDMqiQVDHTiC1dPP1qL%2BtP03rJuzPkCAhCaOGs6XiC6Qi8FIpDor8zstA3lnJkCCxEfD9DZgTJEpSwmUD%2FSVrhYnSZYThBo riTC%2F7z3pNkBug%3D%3D>